

SEANCES DU MERCREDI 16 NOVEMBRE 1988
VERGADERINGEN VAN WOENSDAG 16 NOVEMBER 1988ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 267.

COMMUNICATIONS:

Page 267.

1. Cour d'arbitrage.
2. Cour des comptes.
3. Dépenses en marge du budget.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère des Finances pour l'année budgétaire 1988.

Discussion générale. (Reprise). — *Orateurs*: M. Van Thillo, Mme Demeester-De Meyer, secrétaire d'Etat aux Finances, adjoint au ministre des Finances, M. Martens, Premier ministre, M. Monfils, Mme Herman-Michielsens, M. Dierickx, p. 268.

Discussion et vote des articles, p. 275.

Projet de loi relatif aux souscriptions additionnelles de la Belgique à l'augmentation générale du capital-actions de la Banque internationale pour la reconstruction et le développement et de la Banque africaine de développement et relatif aux contributions de la Belgique à la

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1988-1989

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 267.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 267.

1. Arbitragehof.
2. Rekenhof.
3. Uitgaven buiten de begroting.

ONTWERPEN VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Financiën voor het begrotingsjaar 1988.

Algemene beraadslaging. (Hervatting). — *Sprekers*: de heer Van Thillo, mevrouw Demeester-De Meyer, staatssecretaris voor Financiën, toegevoegd aan de minister van Financiën, de heer Martens, Eerste minister, de heer Monfils, mevrouw Herman-Michielsens, de heer Dierickx, blz. 268.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 275.

Ontwerp van wet betreffende de aanvullende inschrijvingen van België op de algemene verhoging van het aandelenkapitaal van de Internationale Bank voor wederopbouw en ontwikkeling en van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank, en betreffende de bijdragen van België tot de achtste

huitième reconstitution des ressources de l'Association internationale de développement et à la cinquième reconstitution générale des ressources du Fonds africain de développement.

Discussion générale. — *Orateur*: M. De Belder, p. 278.

Discussion et vote des articles, p. 279.

Projet de loi contenant le budget de l'Education nationale — régime français — pour l'année budgétaire 1988.

Projet de loi contenant le budget de l'Education nationale — régime néerlandais — pour l'année budgétaire 1988.

Projet de loi contenant le budget de l'Education nationale — secteur commun aux régimes français et néerlandais — pour l'année budgétaire 1988.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Taminiaux, rapporteur, Swinnen, rapporteur, M. Ylieff, ministre de l'Education nationale, MM. Duquesne, Noerens, De Bondt, p. 279.

ORDRE DES TRAVAUX:

Page 282.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt):

Page 290.

MM. Dierickx et Vaes. — Proposition de loi modifiant les articles 1733 et 1734 du Code civil.

MM. Duquesne et Monfils. — Proposition de loi renforçant la répression des crimes commis sur les jeunes et les personnes âgées et les garanties pour la mise en liberté d'internés en vertu de la loi de défense sociale.

M. Evers. — Proposition de loi modifiant l'article 15 de la loi du 31 décembre 1983 sur les réformes institutionnelles pour la Communauté germanophone.

MM. Suykerbuyk et Lallemand. — Proposition de loi modifiant le Code judiciaire, en ce qui concerne le statut des huissiers de justice.

PROPOSITION (Dépôt):

Page 290.

Mme Herman-Michielsens. — Proposition créant une commission d'enquête parlementaire, chargée d'examiner le détournement de fonds publics par les organismes assureurs dans le secteur de l'assurance maladie-invalidité.

wedersamenstelling van de werkmiddelen van de Internationale Ontwikkelingsassociatie en tot de vijfde algemene wedersamenstelling van de werkmiddelen van het Afrikaans Ontwikkelingsfonds.

Algemene beraadslaging. — *Spreker*: de heer De Belder, blz. 278.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 279.

Ontwerp van wet houdende de begroting van Onderwijs — Franstalig regime — voor het begrotingsjaar 1988.

Ontwerp van wet houdende de begroting van Onderwijs — Nederlandstalig regime — voor het begrotingsjaar 1988.

Ontwerp van wet houdende de begroting van Onderwijs — gemeenschappelijke sector van de Franstalige en de Nederlandstalige regimes — voor het begrotingsjaar 1988.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Taminiaux, rapporteur, Swinnen, rapporteur, de heer Ylieff, minister van Onderwijs, de heren Duquesne, Noerens, De Bondt, blz. 279.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijde 282.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening):

Bladzijde 290.

De heren Dierickx en Vaes. — Voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 1733 en 1734 van het Burgerlijk Wetboek.

De heren Duquesne en Monfils. — Voorstel van wet strekkende tot verzwaring van de straffen voor misdrijven tegen jongeren en bejaarden en tot invoering van strengere voorwaarden voor de invrijheidstelling van personen die geïnterneerd zijn krachtens de wet tot bescherming van de maatschappij.

De heer Evers. — Voorstel van wet houdende wijziging van artikel 15 van de wet van 31 december 1983 tot hervorming van de instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap.

De heren Suykerbuyk en Lallemand. — Voorstel van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, met betrekking tot het statuut van de gerechtsdeurwaarders.

VOORSTEL (Indiening):

Bladzijde 290.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Voorstel ingediend tot oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie, belast met het onderzoeken van de afwijking van overheidsgelden in de sector van de ziekte- en invaliditeitsverzekering door de verzekeringsinstellingen.

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Mme Panneels-Van Baelen et M. Mouton, secrétaires, prennent place au bureau.
Mevrouw Panneels-Van Baelen en de heer Mouton, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 45 m.
De vergadering wordt geopend te 14 h 45 m.

CONGES — VERLOF

MM. Belot, pour devoirs administratifs; Diegenant, Suykerbuyk, à l'étranger, et Désir, pour d'autres devoirs, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezigheid met bericht van verhindering: de heren Belot, wegens ambtsplichten; Diegenant, Suykerbuyk, in het buitenland, en Désir, wegens andere plichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

COMMUNICATIONS — MEDEDELINGEN

Cour d'arbitrage — Arbitragehof

M. le Président. — Par dépêches des 10 et 14 novembre 1988, la Cour d'arbitrage notifie au Sénat, en application de la loi du 28 juin 1983 portant l'organisation, la compétence et le fonctionnement de la Cour d'arbitrage, une copie des arrêts prononcés:

1. En cause du recours en annulation de l'article 12 du décret de la Communauté culturelle française du 28 février 1978 organisant le service public de la lecture, tel qu'interprété par l'article unique, paragraphe 2, du décret de la Communauté française du 8 juillet 1983, introduit par le Conseil des ministres le 18 décembre 1987;

Bij dienstbrieven van 10 en 14 november 1988, notifieert het Arbitragehof aan de Senaat, in toepassing van de wet van 28 juni 1983 houdende de oprichting, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof, een afschrift van de arresten uitgesproken:

1. Inzake het beroep tot vernietiging van artikel 12 van het decreet van de Franse Cultuurgemeenschap van 28 februari 1978 tot instelling van de openbare dienst voor lectuurvoorziening, zoals uitgelegd door het enige artikel, paragraaf 2, van het decreet van de Franse Gemeenschap van 8 juli 1983, ingesteld door de Ministerraad op 18 december 1987;

2. En cause du recours en annulation du décret de la Communauté française du 14 mai 1987 relatif à l'agrément et à l'octroi de subventions aux personnes et services assurant des mesures d'encadrement pour la protection de la jeunesse, introduit par le Conseil des ministres;

2. Inzake het beroep tot vernietiging van het decreet van de Franse Gemeenschap van 14 mei 1987 betreffende de erkenning van en de toekenning van toelagen aan personen en diensten belast met de begeleiding van maatregelen voor de jeugdbescherming, ingesteld door de Ministerraad;

3. En cause de la question préjudicielle posée par le tribunal de première instance de Tongres (siégeant en matière correctionnelle) par jugement du 5 février 1988 en cause du ministère public et I. Jacobs contre J. Clerinx.

3. Inzake de prejudiciële vraag gesteld door de rechtbank van eerste aanleg te Tongeren (zitting houdende in correctionele zaken) bij vonnis van 5 februari 1988 inzake het openbaar ministerie en I. Jacobs tegen J. Clerinx.

Cour des comptes — Rekenhof

M. le Président. — Par dépêches du 9 novembre 1988, la Cour des comptes fait connaître au Sénat ses observations au sujet des projets de loi:

1. Contenant le budget du ministère de la Justice pour l'année budgétaire 1988;

Bij dienstbrieven van 9 november 1988, heeft het Rekenhof aan de Senaat medegedeeld, zijn opmerkingen over de ontwerpen van wet:

1. Houdende de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1988;

2. Contenant le budget du ministère des Affaires étrangères pour l'année budgétaire 1988.

2. Houdende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken voor het begrotingsjaar 1988.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

M. le Président. — Il est donné acte de cette communication au premier président de la Cour des comptes.

Van deze mededeling wordt aan de eerste voorzitter van het Rekenhof akte gegeven.

Dépenses en marge du budget — Uitgaven buiten de begroting

M. le Président. — En application de l'article 24, alinéa 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la

comptabilité de l'Etat, le Premier ministre a donné connaissance au Sénat, par dépêches des 9 et 10 novembre 1988, des délibérations (nos 3012, 3013 et 3014), prises par le Conseil des ministres et relatives à des dépenses faites en marge du budget.

Overeenkomstig artikel 24, 2e lid, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, heeft de Eerste minister, bij dienstbrieven van 9 en 10 november 1988, aan de Senaat kennis gegeven van de beraadslagingen (nrs. 3012, 3013 en 3014), door de Ministerraad getroffen betreffende uitgaven gedaan buiten de begroting.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

M. le Président. — Il est donné acte de cette communication au Premier ministre.

Van deze mededeling wordt aan de Eerste minister akte gegeven.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN FINANCIËN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

*Hervatting van de algemene beraadslaging
en stemming over de artikelen*

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINIS- TÈRE DES FINANCES POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

*Reprise de la discussion générale
et vote des articles*

De Voorzitter. — Wij hervatten de algemene beraadslaging over het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Financiën voor het begrotingsjaar 1988.

Nous reprenons la discussion générale du projet de loi contenant le budget du ministère des Finances pour l'année budgétaire 1988.

Het woord is aan de heer Van Thillo.

De heer Van Thillo. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal over de begroting van het ministerie van Financiën voor het begrotingsjaar 1988 een paar specifieke punten behandelen alsook enkele algemene aspecten.

In de regeringsverklaring lees ik dat over een periode van enkele jaren zeven miljard frank bijkomende belastingen zullen worden gerecupereerd. In de commissie voor de Financiën antwoordt men dat dit bedrag voortkomt van een reorganisatie van de ontvangkantoren, waarbij tevens aangeduid wordt dat op het ogenblik nog voor ongeveer 100 miljard frank hangende en/of betwiste zaken bestaan. Het eerste cijfer lijkt mij klein in vergelijking tot het tweede en ik heb de stellige indruk dat het werd vastgesteld om de optelsom te laten kloppen die nodig was om het netto te financieren saldo een duwtje in de goede richting te geven. Het tweede cijfer vind ik onthutsend en ik vraag me af of niet een groot gedeelte daarvan voortspuit uit de enorme complexiteit van ons fiscaal systeem. Ook met de nieuwe fiscale hervorming slaagt men er niet in de zaken eenvoudig op te lossen.

Men stelt zich wel tot doel door modernisering en informatisering van de belastingadministratie een efficiënte belastingheffing mogelijk te maken. Enerzijds stel ik vast dat de kredieten bestemd voor de uitbreiding en werking van de informatieverwerkende centra met 30 miljoen frank werden verminderd, waar in de privé-sector de uitgaven voor informatica aanzienlijk toenemen ten einde de bedrijven in staat te stellen een kans te maken in de strijd voor overleving. Een extra inspanning zal ook op dit gebied noodzakelijk zijn.

Anderzijds beweert het departement niet te beschikken over het nodige hooggekwalificeerd personeel en zegt het dat de gevormden naar privé-bedrijven gaan waar zij kunnen rekenen

op hogere wedden. Het moge de minister een troost zijn te weten dat de privé-bedrijven dezelfde klacht uiten omdat hun hooggekwalificeerde informatici worden weggetrokken door buitenlandse firma's waar zij van een zelfde bruto-salaris meestal een veel hogere netto-wedde overhouden. De Ministerraad heeft besloten het departement Financiën toelating te verlenen 300 bijkomende personeelsleden in dienst te nemen. Wanneer de Staat vaststelt dat de inkomsten, die hij zich via wetten toeëigent, niet vlot genoeg geïncasseerd worden, heeft hij het volste recht en zelfs de plicht de nodige maatregelen te treffen. Zou het niet goed zijn eveneens een voldoende aantal personen in dienst te nemen om in alle ministeriële departementen een grondige kosten-batenanalyse te verrichten van de manier waarop al dat geld wordt uitgegeven? Het nut van de interne audit is reeds lang bewezen en de onafhankelijkheid van zijn functie staat borg voor de objectiviteit van de rapportering.

Een laatste punt over het tijdstip van de behandeling van de begroting. Ik betreur het dat de wetgevende macht zich in november dient onledig te houden met een begroting die voor meer dan tien twaalfden haar uitvoering heeft gekregen. Het vrij lang aanslepen van de vorming van een nieuwe regering wordt als reden aangehaald om deze ergerlijke toestand te rechtvaardigen.

In het bedrijfsleven worden budgetten voorafgaandelijk besproken, gewikt, gewogen en goedgekeurd. Op regelmatige tijdstippen worden veranderingen aangebracht die rekening houden met de zich steeds wijzigende realiteit en waarbij een verschuiving in machtsposities aan de top geen belangrijker rol speelt dan welkdanige andere variabele ook. In onderhavig geval is het niet lonend lang stil te staan bij een begroting die bijna helemaal is uitgevoerd en waarbij wij bereid zijn onszelf te degraderen om *post factum* reeds lang betaalde facturen te viseren. Ik ben daarom van oordeel dat ons voorstel om een eenheidsbegroting in te dienen met mogelijkheid van geleidelijke latere amendering een ernstige poging is om het tij te doen keren. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Demeester.

Mevrouw Demeester-De Meyer, staatssecretaris voor Financiën, toegevoegd aan de minister van Financiën. — Mijnheer de Voorzitter, mijn dank gaat naar de rapporteur en de leden die aan de bespreking van deze begroting hebben deelgenomen, alsmede naar de leden van de commissie voor de Financiën.

Zoals de rapporteur er heeft op gewezen, spreekt het vanzelf dat ten gevolge van een vrij laattijdige bespreking en van het feit dat deze begroting weinig ruimte laat voor het voeren van een specifieke politiek, wij niet algemeen zijn ingegaan op het beleid van het departement van Financiën.

Mevrouw Truffaut heeft er terecht op gewezen dat wij, inzake financiën en fiscale hervormingen reeds diverse andere gelegenheden hadden hierop uitvoerig in te gaan.

Ik blijf nog even stilstaan bij enkele specifieke vragen.

De heer Kenzeler, mevrouw Truffaut, de heren Van Hooland en Van Thillo hebben vragen gesteld omtrent de laattijdige indiening van deze begroting. Ik kan hen antwoorden dat, trouw aan de traditie die het departement van Financiën heeft, de begroting van Financiën reeds op 14 juni 1988, als eerste begroting van de verscheidene departementen, werd ingediend. Dit was binnen de maand na de installatie van de nieuwe regering. De initiatieven van de gemengde parlementaire commissie tot hervorming van de procedure voor de behandeling van begrotingen worden door de regering onderschreven. In de regeringsverklaring werd trouwens uitdrukkelijk vermeld dat de regering deze hervorming als een opdracht beschouwt. Hierin vertolkt de regering de intentie om de gemengde werkgroep voor de hervorming van de begrotingsmethoden te verzoeken haar werkzaamheden te hervatten.

In verband met het algemeen vormingsbeleid, waarover ook verschillende leden hebben gesproken, wil ik de nadruk erop leggen dat inzake de begeleiding van de ambtenaren in september 1987 een nationale school voor de fiscaliteit en de financiering werd opgericht met het doel de vorming van de ambtenaren

te realiseren. In het departement werden een aantal krachten gebundeld om deze vorming te intensifiëren. Ter zake beschikt het departement over 36 centra voor beroepsopleiding, met ongeveer 190 full-time lesgevers gespecialiseerd in fiscaliteit en controle van de boekhoudingen.

Ik heb ondertussen ook een gesprek gehad met de vertegenwoordigers van de beroepsorganisaties van het departement. We zullen al het mogelijke doen om in te gaan op wat ze uitdrukkelijk hebben gevraagd, namelijk een goede vorming, vooral met het oog op de nieuwe wetgeving inzake de fiscaliteit.

De nationale school doet daarenboven een beroep op universiteitsprofessoren en gespecialiseerde ambtenaren om de ambtenaren een algemeen omkaderende vorming te verstrekken, waardoor onder meer de fiscale hervorming en de gevolgen van de staatsvorming op de organisatie van het departement kunnen worden bestudeerd en begeleid. De nationale school beoogt bijgevolg een permanente fiscale en algemene vorming, waarbij de ambtenaren uiteraard een duidelijke zelfinvestering moeten aandurven.

Ik zou over het algemeen vormingsbeleid nog verder kunnen uitweiden, maar wij zullen wellicht ter gelegenheid van de eerstvolgende besprekingen in de commissie hierop dieper kunnen ingaan.

De heren Van Hooland en Van Thillo hebben enkele opmerkingen gemaakt in verband met het management en de modernisering van het departement. In de begroting van de minister van Financiën werd een inspanning gedaan om een programmatische benadering te formuleren. Met de informatisering trachten wij ook in het departement een optimaal management te bereiken. Wij zullen in de komende jaren — er is een vijfjarenplan — grote inspanningen doen om enerzijds, inzake de informatisering en anderzijds, inzake een goed management verder aan dit plan te werken, zoals trouwens in de commissie werd uitgelegd. De begrotingen van 1988 en 1989 bevatten extra middelen om dit alles te realiseren.

Inzake de automatisering van het departement dient men een onderscheid te maken tussen de computerinfrastructuur, waarmee het departement zelf werkt, en de uitbouw van de betrokken diensten. Het spreekt vanzelf dat het uitbouwen van de automatiseringsdiensten van nabij gestuurd wordt van het niveau van het algemeen secretariaat in samenwerking met alle betrokken administraties door het optimaal in concurrentie brengen van de constructeurs. De aankoop van apparatuur of de huur ervan gebeurt overeenkomstig de behoeftenstructuur en van de verwachte evolutie van de marktprijzen. Steeds wordt uitgegaan van uitbreidingscontracten, eerder dan van het onmiddellijk incalculeren van tijdelijke overcapaciteit.

De heren Kenzeler en Van Hooland hebben ook een specifieke vraag gesteld over de doorstorting van de aanvullende belastingen aan de gemeenten. Ze wensen dat het sneller zou gaan en eventueel via een systeem van voorschotten.

Ik wil de geachte leden erop wijzen dat op het ogenblik de geldende regel erin bestaat dat de Staat de inkomsten stort die hij int voor rekening van de gemeenten door aan de gemeenten, vóór het einde van de maand waarin de belastingen werkelijk worden geïnd, deze doorstorting te realiseren.

De storting van de gemeentelijke opcentiemen gebeurt derhalve op kasbasis, dat wil zeggen volgens de reële ontvangsten. Het is niet mogelijk om verder te gaan en de gemeenten te financieren op basis van voorschotten omdat dit voor de nationale overheid een onmogelijke opdracht zou worden.

A Mme Truffaut, qui a parlé des relations internationales, de l'aide à l'exportation et au développement, je répondrai que la question soulevée débordant du cadre du budget des Finances, il n'est pas possible d'y apporter une réponse complète à l'occasion de cette discussion. Je puis, toutefois, vous assurer, madame, que les préoccupations dont vous avez fait état, retiennent l'attention des ministres concernés en Belgique et du gouvernement, en général.

Pour ce qui concerne le budget du ministère des Finances, les crédits relatifs à l'aide publique au développement qui y figurent, représentent plus ou moins 35 p.c. de l'aide publique au développement de notre pays. Ils couvrent la plus grande partie de

l'aide multilatérale, souscriptions aux institutions financières internationales, fonds multilatéraux et de l'aide financière bilatérale, prêts d'Etat.

Les interventions, qui sont le fait du budget du ministère des Finances, sont coordonnées avec la coopération au développement et le commerce extérieur, pour éviter l'éparpillement et renforcer l'efficacité des actions.

Nous aurons sans doute l'occasion, madame, de discuter, un prochain jour, du problème que vous avez soulevé; je pourrai alors vous répondre de manière plus explicite.

De heer Van Thillo heeft een vraag gesteld over de 7 miljard belastingen die luidens de regeringsverklaring zullen worden gerecupereerd. Dit bedrag spruit voort uit de 100 miljard hangende en betwiste zaken. Ik wil nogmaals beklemtonen dat, zoals wij ook in de commissie hebben gesteld, met de reorganisatie van de ontvangkantoren is begonnen.

Het hele plan van de administratie zal van 1989 af worden uitgewerkt. Dit zal het mogelijk maken van 1989 af de inning vlotter te laten gebeuren. Ik begrijp dat de heer Van Thillo nog twijfels heeft omdat het verschil tussen wat te verwachten valt en wat nog in betwisting is, erg groot is. Wij zullen in overleg met de administratie en rekening houdend met de reorganisatie trachten de inning zo goed mogelijk te organiseren.

U verwacht allicht dat eenvoudiger oplossingen worden gevonden. Een aantal leden hebben erop gewezen dat de opdracht van de ambtenaren van Financiën niet eenvoudig is, dat ze meer scholing moeten krijgen en dat ze vaak worden aangespoord om in de privé-sector te komen werken. Op een of andere manier zal er moeten worden voor gewaakt dat wij de bekwame ambtenaren behouden door ze onder andere passende opdrachten te laten uitvoeren.

Tot daar, mijnheer de Voorzitter, in een korte tijdsspanne, een antwoord op de vragen die door verscheidene leden zijn gesteld. Ik hoop dat de Senaat de begroting met een grote meerderheid zal aannemen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de Eerste minister.

De heer Martens, Eerste minister. — Mijnheer de Voorzitter, terecht vraagt het Parlement om geregeld en zo spoedig mogelijk op de hoogte te worden gebracht van de inhoud van politieke akkoorden of van de goedkeuring door de regering van ontwerpen, meer bepaald wat de financiering van de Gemeenschappen en Gewesten betreft.

Zoals ik in de Kamer gebruik heb gemaakt van het debat over de Rijksmiddelenbegroting, wens ik van dit debat over de begroting van het ministerie van Financiën in de Senaat gebruik te maken om de draagwijdte van de recente beslissingen van de regering mede te delen.

Monsieur le Président, lorsque le gouvernement a entamé ses travaux, nous avons décidé que deux domaines retiendraient prioritairement notre attention: la politique socio-économique, d'une part, et les problèmes institutionnels, d'autre part.

L'accord de gouvernement précise clairement que celui-ci ne s'écartera en aucun cas de cette double priorité.

Il eût, en effet, été injustifiable qu'une attention exclusive accordée à l'un des deux éléments constitue un frein à la politique menée à l'égard de l'autre priorité.

Je crois pouvoir dire que les réalisations de ces six derniers mois prouvent que le gouvernement est en mesure de relever un défi aussi lourd de conséquences.

Dans ces deux domaines, nous avons effectivement accompli un travail fondamental.

Sur le plan institutionnel, une série de modifications profondes de la Constitution ont été approuvées; la révision de la loi spéciale du 8 août 1980 permet le transfert d'ensembles de compétences très importants aux Communautés et aux Régions.

Ce matin, le Sénat a entamé l'examen du projet de loi relatif à la Cour d'arbitrage.

L'activité sur le plan socio-économique a été de la même intensité.

Votre assemblée a déjà voté la réforme tout à fait fondamentale de notre régime fiscal.

Un projet relatif à la transparence du marché des actions est à l'examen et, cette semaine encore, un projet de loi-programme sera déposé au Parlement. Associée à une série d'autres mesures, cette loi-programme doit nous permettre de réaliser notre objectif budgétaire pour 1989.

Dans le passé, les problèmes communautaires de notre pays retenaient parfois à ce point l'attention que l'on négligeait de prendre les mesures indispensables au niveau socio-économique.

Je viens de vous démontrer que tel n'est certainement plus le cas.

Par ailleurs, on a souligné, ces dernières années, notamment dans le monde académique, que des structures institutionnelles bien fondées accompagnées de la décentralisation de certaines compétences qui appartenaient antérieurement à l'autorité nationale, peuvent contribuer à assurer la qualité de la politique socio-économique, en général, et de la politique budgétaire, en particulier.

Les décisions que le gouvernement vient de prendre en ce qui concerne le financement des Communautés et des Régions vont précisément dans cette direction.

Elles permettent, en effet, la réalisation technique de ce qui figure dans l'accord de gouvernement en matière de financement des Communautés et des Régions.

Nous avons abouti à un système de qualité qui, par sa cohérence, peut certainement soutenir la comparaison avec les modes de financement mis en place dans d'autres Etats fédéraux.

De plus, le nouveau mécanisme tiendra compte des situations spécifiques que connaît notre pays, notamment celle toujours préoccupante de nos finances publiques ainsi que de la nécessité de garantir l'unité monétaire et l'union économique.

La perspective de l'ouverture du marché européen ne fait que renforcer le caractère indispensable de ce dernier élément.

Een volwaardig financieringssysteem in een federaal land moet gebaseerd zijn op twee basisbeginselen: de eigen financiële verantwoordelijkheid van ieder overheidsniveau en de solidariteit.

In het nieuwe financieringssysteem voor Gewesten en Gemeenschappen zal de solidariteit met de Gewesten worden gewaarborgd door een specifieke bijdrage ten voordele van de Gewesten waarvan het gemiddelde inkomen per inwoner lager ligt dan het rijksgemiddelde. Deze solidariteitsbijdrage is omkeerbaar. Indien de economische activiteit van het betrokken Gewest verbetert en het belastbaar inkomen per inwoner opnieuw het rijksgemiddelde bereikt, vervalt automatisch de bijdrage.

Voor de Gemeenschappen wordt de solidariteit gewaarborgd door de bepaling dat de verdeling van de middelen die samen met de onderwijsbevoegdheid worden overgedragen, zal gebeuren op grond van het aantal leerlingen.

Om van een eigen financiële verantwoordelijkheid te kunnen spreken, moeten ten minste twee voorwaarden vervuld zijn. Allereerst moet iedere overheid — de nationale, ieder Gewest en iedere Gemeenschap — zelf de gevolgen dragen van het eigen begrotingsbeleid. In het opgestelde schema is er dan ook geen enkele band tussen de omvang van de middelen die worden overgedragen, en de budgettaire toestand van het betrokken Gewest of de betrokken Gemeenschap. Slechts op die wijze kan de beoogde bijdrage van de staatshervorming tot de begrotings-sanering worden gerealiseerd.

Daarboven zullen Gewesten en Gemeenschappen hun eigen thesaurie organiseren, en indien zij dit wensen, in samenwerking met de nationale diensten.

Een tweede voorwaarde voor een eigen financiële verantwoordelijkheid is de volgende. Er moet een relatie bestaan tussen de evolutie van de economische activiteit in een Gewest, enerzijds — deze activiteit is deels het resultaat van het beleid dat door het Gewest wordt gevoerd — en de omvang van de middelen die ter beschikking zijn, anderzijds. Deze tweede voorwaarde moet daarenboven worden verzoend met de noodzaak om

Gewesten en Gemeenschappen in een leefbare budgettaire situatie te brengen. De aan de Gewesten en Gemeenschappen overgedragen middelen zullen dan ook in grote mate worden gefinancierd door de ontvangsten van de personenbelasting. Bij de start zal de omvang en verdeling van deze middelen door het huidige uitgaveniveau van de nationale overheid worden bepaald.

Na een overgangperiode van tien jaar zal de verdeling van de middelen tussen de Gewesten overeenstemmen met de verdeling van de ontvangsten inzake personenbelasting. In de definitieve fase zal de evolutie van de overgedragen middelen door de economische activiteit in ieder Gewest worden bepaald. De totale omvang van de middelen zal inderdaad jaarlijks aan de nominale evolutie van het bruto nationaal produkt worden aangepast. Deze regeling zal worden toegepast zowel voor de middelen die supplementair samen met de nieuwe bevoegdheden worden overgedragen, als voor de middelen die de thans bestaande dotaties zullen vervangen.

Daarenboven zullen de Gewesten de ruimte krijgen om een eigen fiscaal beleid te voeren. Zij zullen een ruime bevoegdheid hebben inzake de belastingen die nu reeds geheel of gedeeltelijk geristorneerd zijn. Daarenboven zullen zij op de personenbelasting opcentiemen kunnen heffen of kortingen kunnen toestaan, zonder daarbij de monetaire eenheid en de economische unie in het gedrang te brengen.

Concreet werden daarrond de volgende afspraken gemaakt. Ten eerste: gedurende een periode van drie jaar mogen eventuele opcentiemen geen aanleiding geven tot een verhoging van de globale fiscale druk. Ten tweede: van 1994 af zullen de Gewesten kortingen op de personenbelasting kunnen toestaan. Ten derde: er zal jaarlijks overleg worden gepleegd tussen de nationale overheid en de Gewesten over het begrotingsbeleid en meer bepaald over de eventuele plannen tot invoering van opcentiemen of kortingen op de personenbelasting. Ten vierde, wanneer deze fiscale autonomie de economische unie en de monetaire eenheid in het gedrang dreigt te brengen, kunnen van 1994 af bij een in de Ministerraad overlegd koninklijk besluit, beperkingen worden opgelegd. Een dergelijk besluit moet binnen het jaar bij wet worden bekrachtigd.

De financiering van de Gemeenschappen omvat twee delen.

De middelen die samen met de onderwijsbevoegdheden worden overgedragen, zullen jaarlijks worden aangepast aan de inflatie en aan de evolutie van het aantal inwoners jonger dan 18 jaar. Er wordt echter rekening gehouden met het feit dat de denataliteit slechts met enige vertraging leidt tot een vermindering van de onderwijsuitgaven. Daarom zal de evolutie van het aantal inwoners slechts voor 80 pct. in aanmerking worden genomen. De middelen die voor de Gemeenschappen de dotaties vervangen, zullen op gelijke wijze evolueren als de aan de Gewesten overgedragen middelen.

Zoals ik reeds heb opgemerkt, moeten die financieringsmechanismen rekening houden met de belangrijke problemen in verband met de staatsbegroting. Het is noodzakelijk dat ook Gewesten en Gemeenschappen hun bijdrage tot de oplossing van de schuldproblematiek leveren. Daarom gaat men er vanuit dat de Gewesten een beroep doen op leningsfinanciering voor ongeveer 15 pct. van hun lopende uitgaven en voor de totaliteit van hun investeringsuitgaven. Om de leningen af te lossen die ze voor de financiering van dit gedeelte zullen moeten aangaan, krijgen zij evenwel ook middelen toegewezen. Bij de berekening van deze middelen voor de schuldaflossing zal worden uitgegaan van het huidige uitgavenniveau bij de nationale overheid voor de betrokken materies.

Om de principes in verband met de financiële verantwoordelijkheid ten volle te respecteren, zal er geen relatie bestaan tussen het werkelijke uitgavenniveau van de Gewesten en de overgedragen middelen. Daarenboven zullen de overgedragen middelen slechts volstaan om 85 pct. van de leningslast te financieren. Op die wijze participeren de Gewesten in de gevolgen van de huidige staatsschuld. Om hen toe te laten deze schuldfinanciering grondig voor te bereiden, zal voornoemde schuldeelname niet gelden voor het jaar 1989.

Reeds ettelijke jaren worstelen wij met de gevolgen van een te laks begrotingsbeleid in het verleden. Niemand zal betwisten dat dit nog voor verscheidene jaren een groot obstakel zal blijven voor een normaal sociaal-economisch beleid. Er moet dus te allen prijze worden vermeden dat dergelijke toestanden in de toekomst opnieuw ontstaan op het niveau van de nationale overheid of van de Gewesten en de Gemeenschappen. Dit zou immers ook gevaar voor de monetaire eenheid inhouden.

Er zal dan ook in de nodige overlegprocedures worden voorzien om de coördinatie van het fiscaal begrotingsbeleid van de nationale overheid, de Gewesten en de Gemeenschappen mogelijk te maken. Mocht evenwel dit beleid door externe omstandigheden de monetaire eenheid en de economische unie in het gedrang brengen, dan zal de nationale overheid na overleg met de executieven en na advies van een commissie van experts de leningscapaciteit van een of meerdere Gewesten of Gemeenschappen beperken. Deze commissie zal jaarlijks verslag uitbrengen over het begrotingsbeleid en op eigen initiatief of op aanvraag een advies kunnen formuleren over eventuele door de nationale regering op te leggen beperkingen. De helft van de experts in deze commissie zal worden aangewezen door de executieven en de andere helft door de nationale regering. Ook de Nationale Bank zal als monetaire autoriteit worden uitgenodigd om drie afgevaardigden voor te stellen.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb getracht in het kort de basiskenmerken van het nieuwe financieringsmechanisme uiteen te zetten. Dit systeem is inderdaad niet eenvoudig. Er moesten ook principes van zeer diverse aard worden verzoend: de financiële verantwoordelijkheid, de solidariteit, de leefbaarheid van ieder Gewest en van iedere Gemeenschap en de imperatieven inzake begrotingssanering. Niemand zal ontkennen dat de problemen rond het financieringsmechanisme reeds ettelijke jaren een obstakel vormden op de weg naar een federale staatsstructuur. Dat dit obstakel nu wordt weggewerkt, verhoogt alleen maar de waarde van het bereikte akkoord. In de komende week zullen de preciese bedragen worden bepaald die de grondslag zullen vormen voor de toepassing van het nieuwe financieringsmechanisme. Tevens zal het wetsontwerp met betrekking tot de financiering van de nodige bepalingen bevatten om een soepele overdracht van ambtenaren en goederen mogelijk te maken. Daarenboven zal de algehele overdracht aan de Gewesten van de bevoegdheden inzake steunverlening aan de nationale sectoren worden gerealiseerd. De Nationale Maatschappij voor de herstructurering van de nationale sectoren zal haar participaties en vorderingen overdragen aan de regionale maatschappij. Samen met het financieringsmechanisme werden tevens belangrijke beslissingen genomen inzake overleg en samenwerking.

Le gouvernement est convaincu que des garanties doivent être données à chaque autorité afin que les très importantes matières qui ont été transférées aux Communautés et aux Régions par la loi du 8 août 1988, soient gérées de manière optimale dans le respect de l'autonomie de chacun et en sauvegardant la collaboration et la coopération indispensables pour permettre à notre régime fédéral de fonctionner efficacement.

Dans ce but, le gouvernement a décidé de mieux garantir le respect des procédures de concertation, d'améliorer le fonctionnement du comité de concertation et de prévoir une procédure de contrôle du respect des accords de coopération obligatoire ou du respect des règles des situations existant au 1er janvier prochain, dans l'attente de la conclusion de ces accords de coopération.

En effet, le gouvernement a prévu, d'une part, d'attribuer une valeur juridique plus importante à toutes les règles qui prescrivent à l'autorité nationale, aux Communautés et aux Régions, une concertation au sens large. Ces règles seront considérées comme des règles de compétence dont le non-respect pourra, par conséquent, être sanctionné par les juridictions, tribunaux ordinaires et Conseil d'Etat ou Cour d'arbitrage, selon le cas.

Le gouvernement a prévu, par ailleurs, une procédure spéciale pour le règlement des conflits relatifs aux accords de coopération obligatoires visés à l'article 92bis, paragraphes 2 et 3 de la loi spéciale.

Cette procédure en vertu de laquelle les litiges sont tranchés par un collège d'arbitres permet d'éviter tout blocage ou toute absence de décision qui serait préjudiciable à l'un ou à l'autre pouvoir. En effet, la sentence arbitrale pourra, le cas échéant, imposer une décision à prendre ou autoriser la partie gagnante soit à effectuer elle-même, aux frais de la partie perdante, les travaux nécessaires, soit à prendre les décisions nécessaires. Cette procédure de règlement des conflits pourra être rendue applicable à d'autres types d'accord de coopération.

Enfin, le gouvernement a décidé d'améliorer sur plusieurs points le fonctionnement du comité de concertation et de lui confier également la tâche de promouvoir la concertation et la coopération entre l'Etat, les Communautés et les Régions. Les décisions prises dans les trois axes que je viens d'évoquer doivent donner à chaque autorité la garantie que les très importantes matières qui ont été transférées aux Communautés et aux Régions pourront être gérées de manière optimale, dans le respect de l'autonomie de chacun et en sauvegardant la collaboration et la coopération indispensables pour permettre à notre régime fédéral de fonctionner efficacement.

En même temps que l'accord sur le financement des Communautés et Régions, nous avons défini les lignes de force pour la solution des problèmes relatifs au Fonds d'aide au redressement financier des communes.

Les créances récupérables du Fonds sur les communes seront transférées aux Régions en même temps que les dettes correspondantes.

L'autorité nationale reprendra les dettes du fonds correspondant à une part encore à déterminer de créances non récupérables sur les communes. Des négociations seront engagées avec les créanciers du fonds en vue de limiter l'incidence budgétaire de ce système. L'effort de l'autorité nationale sera équilibré dans sa répartition régionale.

Enfin, les décisions requises seront également prises pour poursuivre l'exécution de l'accord de la Sainte-Catherine.

Geachte collega's, vandaag is de bespreking begonnen van het wetsontwerp over het Arbitragehof. Het wetsontwerp over het Brusselse hoofdstedelijk Gewest is reeds gedurende een aantal weken voor advies bij de Raad van State. Ik hoop dat wij dat advies binnenkort zullen ontvangen zodat ook dit wetsontwerp in het Parlement — ik hoop in de Senaat — kan worden ingediend.

Ik hoop tevens dat het advies over het wetsontwerp betreffende de financiering van Gewesten en Gemeenschappen tegen het einde van de maand klaar zal zijn zodat Kamer en Senaat eind november over vijf weken beschikken om dit indrukwekkend geheel van wetgevende maatregelen grondig te bespreken en goed te keuren. Zo kunnen wij dan bij het begin van het volgende jaar de overdracht van de bevoegdheden aan de Gewesten en de Gemeenschappen realiseren. (Applaus.)

De Voorzitter. — Vraagt iemand het woord in verband met deze uiteenzetting van de Eerste minister?

Quelqu'un demande-t-il la parole au sujet de cet exposé du Premier ministre?

La parole est à M. Monfils.

M. Monfils. — Monsieur le Président, le Premier ministre est vraiment très gentil de nous présenter l'accord intermédiaire préalable à la deuxième phase préparant la deuxième phase *bis* avant la troisième. On s'y perd un peu, mais on suit! Un vrai roman à clé dont le personnage central — le Premier ministre lui-même — s'ingénie à brouiller les cartes.

Un peu de Zaïre pour sauvegarder une stature internationale, un peu de *Te Deum* le 15 novembre pour garder l'image nationale. Mais entre ces parenthèses, la complicité parfaite dans la plus grande tentative, non pas d'harmonisation des composantes de ce pays, mais bien de déstabilisation de son équilibre. Tout cela est réalisé pendant des jours de négociations organisées derrière des murs épais, puisqu'il semble bien que, tout occupé que vous soyez, monsieur le Premier ministre, par votre gymnastique institutionnelle, vous n'ayez entendu jusqu'ici ni les revendications des agents du service public ni même le bruit de leurs

pas qui se fait entendre aujourd'hui à proximité du Parlement avec la manifestation nationale des policiers.

Revenons à votre déclaration d'aujourd'hui ou plutôt, puisqu'il paraît qu'il ne s'agit pas d'une nouvelle déclaration, à vos confidences sur les accords intermédiaires qui montrent bien que la machine que vous avez conçue il y a six mois vous échappe, qu'elle est animée d'une logique propre et que, destinée à servir cet Etat, elle est en train de le détruire.

Vous n'êtes pas resté assez longtemps en Afrique. Vous n'en avez ramené que le grade d'apprenti sorcier. Les emplâtres et médecines appliqués à votre projet par ce nouvel accord ne laissent planer aucun doute sur votre impuissance à enrayer les phénomènes centrifuges. Vos incantations permanentes — et celles de vos collègues du gouvernement — sur le fédéralisme d'union et la solidarité réversible se heurtent à un constat que nous n'avons cessé d'établir depuis la naissance de votre projet, il y a près de six mois : votre système rendra ce pays ingouvernable et aura des conséquences désastreuses pour l'avenir des Wallons et des francophones. Ce projet nous entraîne surtout dans une spirale sans fin.

Dans votre exposé, vous avez parlé d'un certain nombre de solutions. Vous avez prévu l'autonomie, mais comme vous avez peur qu'on l'utilise jusqu'au bout dans les secteurs financier et budgétaire, vous avez imaginé des mécanismes qui, d'après vous, éviteront de mettre en cause l'unité monétaire et économique du pays. Je songe, par exemple, cette commission d'experts — dont vous venez de nous parler — qui donnera un avis au gouvernement sur la possibilité de limiter les capacités d'emprunt des Régions et des Communautés. Mais vous faites fausse route, monsieur le Premier ministre. La logique de la machine vous emportera, malgré vos gris-gris ! Vous aurez beau installer votre commission d'experts, vous n'arriverez pas à fixer les limites objectives au-delà desquelles le gouvernement national intervient automatiquement.

La raison en est simple : si une Région, en difficulté par votre faute, pour cause de transferts insuffisants, est contrainte de recourir aux emprunts, comment une autorité qui, par définition n'a rien à dire dans la conduite des affaires de cette Région, pourra-t-elle prendre la responsabilité politique de lui imposer une autre politique, consistant par exemple à lever des impôts ? Qui fixera la barre au-delà de laquelle la Région sera mise sous tutelle ? Quelle condition l'Etat national mettra-t-il à la poursuite des activités de la Région ?

Votre déclaration se garde bien de répondre à ces questions. Si elle le faisait, l'autonomie disparaîtrait et votre projet s'écroulerait. C'est donc, sur ce point, un accord de façade, juste bon à rassurer quelques membres de votre majorité pour autant qu'ils ne soient pas trop pointilleux quant à l'efficacité de votre méthode.

Dans votre projet, vous essayez de conjurer la logique du système de séparation en multipliant les organes de coopération, mais — et la ficelle est, là encore, un peu grosse — en faisant croire qu'ils sont dotés de je ne sais quel pouvoir de décision. Nous apprenons, en effet, une grande nouvelle qui réjouira certainement ceux qui furent concernés par la question en tant que ministre ou secrétaire d'Etat : le comité de concertation va voir son fonctionnement amélioré et l'on créera même des conférences interministérielles... Dans quel but ? Pour prendre des décisions ? Mais non, voyons ! Pour se rencontrer, rien de plus... puisque la logique est l'autonomie ! Bref, on se passe un coup de fil et on déjeune. Il s'agit en fait de l'institutionnalisation de la parlotte ! On n'est pas obligé de décider ; on est seulement obligé de se voir...

Croyez-vous réellement que ces rencontres — qui me font penser aux représentants des deux Corées, siégeant sérieusement depuis trente ans autour d'une table traversée par la ligne de démarcation — aient un autre sens que celui d'abuser l'opinion publique sur vos intentions ?

Le seul cas de prise de décision par une tierce partie dans ce fatras de concertations concerne les situations de fait, quand aucun accord n'est intervenu.

Quelle extraordinaire démission des responsables politiques ! Quel aveu d'impuissance puisque les situations sont réglées, non

par les élus de la population, mais par trois arbitres — dont deux ne peuvent être ni mandataire public, ni magistrat — qui diront le droit, prendront les décisions et pourront peut-être occasionner des dommages financiers.

Comment peut-on pousser plus loin la méfiance de chaque partenaire régional ou communautaire à l'égard de ses collègues ? Donc, si une Région ne nettoie pas la partie d'autoroute qu'elle entretenait régulièrement, on réunira — à quel prix d'ailleurs ? — trois hommes au-dessus de tout soupçon qui lui demanderont de le faire ou non. Et j'imagine que leur sentence, par son caractère juridictionnel, doit revêtir une grande solennité, avec exposé des faits et, pourquoi pas, des avocats, avec publicité des jugements et peut-être un appel.

Pour continuer dans la voie de cette solution bouffonne, je vous conseille, s'il y avait appel de ce type de décision, de le trancher dans un casino, à la roulette ou au poker ! Ce ne serait pas beaucoup plus stupide que votre système, mais aurait au moins le mérite d'être drôle. Voilà pour les procédures : des trucs et ficelles d'illusionnistes sur le retour.

Mais il y a pire, et c'est l'autre partie de votre intervention.

Vous avez peur. Vous avez peur des chiffres. Jusqu'à présent, vous avez évité le vrai débat : celui des chiffres. Aucun montant n'a jamais été cité depuis la présentation de votre projet, il y a six mois.

Lors de la déclaration gouvernementale, pendant la discussion sur la révision des articles de la Constitution consacrée à l'enseignement et aux modalités de financement des Régions et des Communautés, pendant la discussion du projet de loi transférant de nouvelles matières aux Régions et Communautés, nous vous avons posé inlassablement les mêmes questions qui n'ont jamais reçu le moindre début de réponse.

Combien pour chacune des Communautés et des Régions ? Combien pour le transfert des fonctionnaires ? Combien pour le transfert des enseignants ? Combien pour les projets de résorption du chômage dans chacune des Régions ? Quels sont les engagements inéluctables en matière de travaux publics dans chacune des Régions ? Quels montants sont réellement disponibles ? Que coûtera aux Régions et aux Communautés votre décision de faire supporter par celles-ci une partie de la dette nationale ?

Les projections de l'Union wallonne des entreprises prévoyant pour la Région wallonne, dans onze ans, une dette de 200 milliards, sont-elles exactes ? L'étude du Crisp, qui décrit des scénarios catastrophiques pour la Wallonie, qui parle de marge de manœuvres quasi nulle pour elle, est-elle fondée ? Le secrétaire général de l'Education nationale, M. Monard, ou la CSC se trompent-ils quand ils font état d'une perte allant de 25 à 40 milliards en dix ans pour les francophones, dans le secteur de l'enseignement ?

Mais parlez donc, monsieur le Premier ministre ! Parlez-nous enfin de choses sérieuses, c'est-à-dire de l'avenir de ces femmes et de ces hommes de Wallonie et de la Communauté française, qui sont inquiets de votre silence. Parlez-nous de vos conclusions sur l'avenir financier des Communautés et des Régions. Cessez de fuir le débat, sans doute parce que vous avez peur de perdre le combat.

Cessez de remettre le problème à plus tard, comme vous le faites cette fois encore dans l'accord que vous venez d'exposer au Sénat après l'avoir présenté à la Chambre.

Parce que vous savez, sans doute, que votre projet est financièrement désastreux pour les Wallons et les francophones et que l'aveu clair de l'échec des négociateurs francophones ferait capoter votre belle machinerie, vous retardez l'échéance.

L'an prochain, on accordera aux Régions et aux Communautés 98 p.c. au lieu des 100 p.c. qu'il faudrait leur donner pour qu'elles puissent remplir leurs obligations dans le cadre des matières transférées.

Je suis étonné du silence du groupe socialiste, notamment, et de l'acquiescement de ses leaders à cette proposition. Je voudrais rappeler à ce propos les anathèmes et les cris lancés par ce même groupe socialiste, qui, à l'époque, se trouvait dans l'opposition, lorsque j'ai exposé au Conseil de Communauté les conséquences des accords de la Sainte-Catherine. Rappelez-vous, monsieur le

Premier ministre: ces accords, nous les avons négociés ensemble, mais nous avons pris d'autres mesures, fait preuve de précaution en prévoyant d'autres mécanismes. Nous avons fait en sorte que, quelles que soient les matières transférées, l'écart entre les budgets de la Communauté française et de la Région wallonne, d'une part, et de la Région flamande, d'autre part, ne s'accroisse pas.

Nous avons également accepté un effort volontaire de participation aux mesures d'économie: 450 millions sur un budget annuel de 34 milliards. Je me souviens que l'opposition socialiste avait manifesté son indignation devant l'abandon dramatique de ces 450 millions! Or, sur 34 milliards, cela ne représentait qu'un peu plus de 1 p.c., compte tenu de l'indexation qui était, à ce moment, la règle à la Communauté française et à la Région wallonne. Dans le cas présent il ne s'agit pas de 1 p.c. en plus, mais de 2 p.c. en moins, c'est-à-dire 3 à 4 p.c. par rapport à la hausse normale de la dotation, si on la calculait d'après les critères des lois d'août 1980.

Ce qui était méprisable hier, devient aujourd'hui un merveilleux accord au profit des francophones. L'amnésie, monsieur le Premier ministre, est manifestement un mal généralisé au sein de votre gouvernement.

Mais dans votre accord d'avant-hier, vous dites aussi que pendant trois ans il n'y aura pas d'impôts nouveaux en Wallonie et que la Flandre, avant cinq ans, ne pourra réduire les siens.

Et vive la politique du court terme! Dans trois ans, dans cinq ans, où serez-vous? La réponse importe peu, mais les Wallons et les francophones seront toujours là, et dans trois ans, il y aura des impôts inéluctables, parce qu'on n'aura pas le choix: soit des impôts pour survivre, soit des limitations d'actions telles qu'elles seraient insupportables pour notre population.

Vous envisagez 14,3 p.c. de réduction du budget pour éviter le recours à l'emprunt. Vous savez mieux que quiconque, monsieur le Premier ministre, en votre qualité de chef de gouvernement depuis un grand nombre d'années, ce qui a été fait à Val-Duchesse et qui a provoqué une levée de boucliers dans presque tous les groupes professionnels: 200 milliards d'économie sur un budget de 1 800 milliards, soit 10 à 11 p.c., dont les trois quarts, 7 à 8 p.c., ont seulement été réalisés concrètement. A la lumière de cette expérience, comment imaginer qu'il soit possible d'économiser 14 p.c. sur les budgets de la Région et de la Communauté, où la marge de manœuvre est quasiment nulle?

Le budget de l'enseignement est consacré presque exclusivement au paiement des traitements. S'il n'y a pas assez d'argent, il faudra réduire ces traitements ou supprimer des emplois. Et ce n'est pas dans les 30 ou 34 milliards actuels du projet de la Communauté française ventilés entre l'assistance sociale, la prévention, la santé, le sport et la culture, qu'on pourra trouver les moyens qui manquent.

Comme il faut avoir de la mémoire quand on fait de la politique, je vous rappellerai qu'il y a six ans, par le fait du transfert du secteur social, il manquait à la Communauté quelques centaines de millions qui lui ont été refusées à l'époque. Il a fallu, en conséquence, procéder à de pénibles opérations chirurgicales dans les secteurs des personnes handicapées et de la protection de la jeunesse. Le budget de la Communauté française était incapable d'absorber les trois ou quatre cent millions de déficit annuel dus aux mauvais transferts.

Va-t-on nous obliger, à la Communauté et à la Région à renouveler ce type d'opération, à licencier du personnel en lui disant qu'il y a encore de l'argent dans cet Etat, mais que par l'effet de la régionalisation, il n'y en a plus en Région wallonne et en Communauté française?

Et vous croyez que les victimes de votre politique d'appauvrissement wallon et francophone vont entonner à votre égard les cantiques des « nouveaux Belges », comme on se plaît à nous en rebattre les oreilles depuis un certain nombre de semaines?

Croyez-vous que la Région wallonne, écrasée par votre faute, par une dette qui pourrait atteindre dans vingt ans, quatre fois ses recettes, sera capable de faire des choix autres que d'orienter

une part énorme, paralysante, de ses moyens au service de cette dette? Dans quelques années, dit-on, 30 p.c. du budget serait consacré uniquement au service de la dette!

Comme vous connaissez les chiffres et leurs conséquences, et que vous êtes, malgré tout, Premier ministre, et qu'à ce titre les écarts que votre projet crée entre une Flandre plus riche et une Wallonie plus pauvre vous inquiètent et fous font peur, vous remettez le drame à plus tard, dans trois ans, dans cinq ans. Et une fois de plus, vous créez une procédure qui n'est toujours qu'une façade: un arrêté royal à confirmer par une loi, qui pourrait limiter les écarts risquant de mettre en cause l'unité monétaire et économique.

Si la Wallonie doit lever les impôts et que la Flandre, bien dotée, les diminue, qui au gouvernement va interdire à celle-ci de faire des cadeaux aux contribuables? Quelle majorité? Sur base de quels critères? Imagine-t-on un Flamand du gouvernement national refuser à un Flamand du gouvernement de Flandre de prendre des mesures favorables à sa Communauté flamande? Ne me dites pas que le sens de l'Etat l'emportera lorsqu'on se rappelle les déclarations récentes à l'égard de la Belgique, de votre ministre du Budget, M. Schiltz, ou encore, il n'y a pas si longtemps, des responsables du CVP qui passaient directement de la Région à l'Europe sans mentionner l'Etat national, ou encore lorsqu'on se rappelle toute l'histoire des revendications et des conquêtes flamandes.

Je vous l'ai dit en commençant mon intervention. Votre déclaration complémentaire, ou, plutôt, vos confidences complémentaires ne sont que poudre aux yeux au niveau des coopérations interrégionales et report d'échéances au niveau financier. Vous n'avez rien réglé. Vous avez tout compliqué, tout reporté. Vous avez une excuse à ce mauvais travail. Votre projet était un mauvais projet. Votre déclaration d'aujourd'hui en est le simple complément.

Avec vos partenaires de la majorité, vous avez transformé l'avenir de l'Etat belge, de ses Communautés et de ses Régions, en un gigantesque monopoly où l'on achète, vend, emprunte, gagne ou perd dans la frénésie d'une construction intellectuelle qui n'est qu'un jeu.

Mais hélas, ici, ce n'est pas un jeu. Les billets de papier de monopoly sont émis par la Banque Nationale. La puissance des uns ou la pauvreté des autres est bien réelle. Il ne s'agit pas de pions, mais d'êtres humains, et si la partie est perdue pour certains, on ne pourra jamais la recommencer, comme on le fait au jeu du monopoly.

Quant tout sera voté, avec votre majorité mécanisée, vous aurez gagné la partie, sur le papier.

Mais plus tard, dans cinq ans, en régime définitif, si nos prévisions se vérifient et que le fédéralisme s'est fait sur le dos des 4 millions et demi de Wallons et de francophones, je vous pose la question à vous, non pas en tant que Flamand, mais en tant que Premier ministre: Monsieur Martens, pourrez-vous encore dormir? (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Herman.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Mijnheer de Voorzitter, wij zouden ons moeten gelukkig prijzen dat het twee-kamerstelsel wordt gerespecteerd en dat de Eerste minister vandaag in de Senaat, dezelfde verklaring aflegt als maandag in de Kamer. Op het formele vlak zijn wij dus niet ontevreden: de Eerste minister komt hier in eigen persoon hetzelfde zeggen als in de Kamer.

Ik zal mij echter onthouden van elke commentaar over de inhoud van die verklaring omdat zulks voorbarig zou zijn. Om te spreken zoals een notaris: ik zal oordelen op de stukken. En die zijn er spijtig genoeg niet. Wij kunnen nog geen oordeel geven over de inhoud van een verklaring die zogezegd meer informatie geeft over wat volgen moet op de eerste fase en op de regeringsverklaring. Het kan allemaal nog anders uitdraaien.

Misschien zal er op het advies van de Raad van State weer gereageerd worden met de uitspraak dat de énen het ontwerp

negatief beoordelen en de anderen positief, wat tenslotte neutraliserend werkt. Misschien zal men, zoals met het ontwerp betreffende de faciliteitengemeenten, weer zeggen dat de Raad van State niet over de opportuniteit van bepaalde beslissingen te oordelen heeft en dat de regering het advies naast zich kan leggen.

Misschien kan alles nog veranderen als er cijfers worden geplaatst op de mechanismen. Zoals vaak zal er ook nu geen akkoord over iets zijn als er geen akkoord over alles is.

Volgens mij kan men niet spreken over een akkoord zolang er geen cijfers zijn, zolang men niet weet tot welke verantwoordelijkheid de énen zich engageren en tot welke solidariteit de anderen bereid zijn. Is deze verklaring niet eerder bedoeld om het parlement te sussen, om het parlement geduld te vragen? Ze dient ook om te zeggen dat de agenda moet worden gerespecteerd. En die agenda wil dat én de programmawet, én het ontwerp op het Arbitragehof, én het ontwerp op het statuut van Brussel, én het financieringsontwerp betreffende de Gewesten en Gemeenschappen vóór 31 december 1988 worden aangenomen. Misschien kan dat toch door de klok op 31 december om 5 vóór 12 stil te zetten.

Mijnheer de Eerste minister, formeel doet u geen afbreuk aan de rechten en de waarde van het parlement, maar inhoudelijk wel, op een ontstellende manier. Zo hebben wij van de zomer op een draffe allerlei ontwerpen moeten afhandelen nadat de vorming van de huidige regering maanden had aangesleept. Na twee maanden onderhandelen was er nog geen regering, maar er was zagezegd toch al een zekere sfeer geschapen zodat men elkaar kon ontmoeten, naar elkaar kon glimlachen. In een tijdsspanne van iets meer dan een maand moest de grondwet worden veranderd en moesten een aantal wetten met bijzondere meerderheid worden aangenomen. Wij hebben ook een wet aangenomen met een gewone meerderheid omdat men bang was de bijzondere meerderheid niet te halen: het «faciliteiten-ontwerp» dat als bij wonder nog na de indiening van naam veranderde. Het betrof hier immers een ontwerp dat de taalwetgeving moest wijzigen, wat te veel doorklonk in de benaming «faciliteiten». Bij de bespreking heeft men die «faciliteiten» geleidelijk weggewerkt zodat men zeer stellig ging beweren dat de taalwetgeving daardoor niet werd gewijzigd en dat een gewone meerderheid volstond. Misschien wachten ons nog enkele goedgevonden trucs zogenaamd met het oog op respect voor de agenda.

Na de stemmingen die van de zomer hebben plaatsgehad was de vakantie van uitzonderlijk korte duur voor ons en zeker voor de regering. Die vakantie was nodig voor iedereen. Na het begin van dit parlementair jaar hebben wij echter wekenlang niets tussen de tanden gekregen. De verklaring, die werd afgelegd en die niets bijbrengt voor de afwikkeling van de verscheidene ontwerpen die ons nog wachten, is voor ons moeilijk te aanvaarden. Men belooft ons nog deze week de cijfers, indien de Raad van State wil meewerken, over enkele weken in verband met «Brussel», en nog enkele weken later over de financiering. Men vergeet hierbij dat de extra tijd die door de regering wordt bijgenomen ten koste zal zijn van het parlement. De eindstreep blijft dezelfde, 31 december 1988.

De Eerste minister wil ik gewoon zeggen dat indien hij met zijn verklaring over het nieuwe België van de tweede fase aan de eerbied voor het parlement geen afbreuk heeft gedaan, hij toch op een uitzonderlijke wijze inhoudelijk afbreuk heeft gedaan aan de eerbied voor het parlement, voor de wetgevende macht die voor mij nog steeds de voorrang heeft van macht in ons land. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Dierickx.

De heer Dierickx. — Mijnheer de Voorzitter, mijn eerste opmerking betreft de collega's die samen met ons de taak van de oppositie dragen. Ik heb de redevoeringen gehoord in de Kamer en ik geloof dat de oppositie dreigt te vervallen in hetzelfde soort monetair-financieel nationalisme als de leden van de meerderheid. Ik ben ervan overtuigd dat dit niet de beste

manier is om aan oppositie te doen. Ik stuur de heer Monfils geen verwijt toe, want zijn PVV-collega's doen hetzelfde.

Wat wij hadden voorspeld, doet zich voor. Dit tweeledig etnisch federalisme is een mislukking — dit blijkt uit de krampachtige institutionalisering ervan — en het heeft met federalisme niets te maken. Omdat u geen duidelijke gegevens en cijfers hebt verstrekt, mijnheer de Eerste minister, veroorloof ik mij u een aantal algemene vragen te stellen. U hoeft er niet onmiddellijk op te antwoorden, maar ik hoop dat u er als geëngageerd politicus over zal willen nadenken.

Mijnheer de Eerste minister, u weet dat volgens de Tocqueville, Proudhon en andere denkers, het federalisme in essentie een verrijking betekent van de democratie. De Tocqueville en Proudhon stonden zeer sceptisch tegenover het democratisch centralisme. Zij meenden dat het federalisme, een decentralisering naar kleinere entiteiten op mensmaat, zou kunnen bijdragen tot de verrijking, de verfijning en de verdieping van de democratie.

Mijn eerste vraag, mijnheer de Eerste minister, luidt dan ook: Is u de mening toegedaan, durft u in eer en geweten zeggen dat dit soort federalisme een verrijking is van de democratie in ons land?

Een democratie is in essentie een systeem waarin de belangrijke beslissingen genomen worden in openbare vergaderingen, in aanwezigheid van het publiek, de pers, de oppositie, in de aanwezigheid ook van dwarsliggers. In een systeem van overlegstructuren, samenwerkingsakkoorden, expertscommissies, sluit men dat allemaal uit. U zult heel belangrijke beslissingen laten nemen in deze nieuwe instanties die heel weinig last zullen hebben van de directe democratie. Ik begrijp het volkomen. Tijdens de voorbereiding van dit akkoord waren de andere geregionaliseerde partijen het onderling zo goed eens, dat het systeem van overleg over de taalgrens heen hen zeer goed uitkwam. En wat zo goed uitkwam gedurende de moeizame voorbereiding van het regeerakkoord, kan dus worden gehandhaafd in de toekomst. Ik herhaal derhalve mijn eerste vraag: Is dit federalisme een verrijking of een verarming van de directe democratie in ons land?

Ik wil een klein voorbeeld aanhalen in verband met het onderwijs, domein waarin zo veel wordt onttrokken aan de directe democratie, waarin zo veel wordt overgeheveld naar de grondwetgever, de Europese richtlijnen, het Arbitragehof. Dit is uitholling van de parlementaire democratie.

Ik wil u ook nog in herinnering brengen dat normaal een Belgische federale Staat zich zou moeten inschakelen in de Europese federale Staat in wording. Agalev en Ecolo hebben gevraagd dat vóór 31 december 1988 een systeem zou worden uitgewerkt om het Belgische federalisme iets anders te laten zijn dan een dwarsbomen van het Europees federalisme. Vice-Eerste minister Moureaux heeft hier, in antwoord op een interpellatie van de heer Grijs, bevestigd dat vóór 31 december 1988 zou worden verhinderd dat ons federalisme een systeem wordt om de Gewesten en de Gemeenschappen te bevrijden van de verplichting de Europese richtlijnen om te zetten in Vlaams of Waals recht. Ik meen dat u helemaal geen aanstalten maakt om dit te doen. Ons federalisme brengt de Belgische en Europese democratie in het gedrang.

Een tweede vraag, mijnheer de Eerste minister. Is dit federalisme eigenlijk een federalisme op maat van de Vlamingen, de Walen en de Brusselaars? Ik denk dat dit een federalisme is op maat van de grote geregionaliseerde partijen. Ik zou u willen vragen dit tegen te spreken als het niet zo is.

In uw verklaring van daarstraks, die u ook in de Kamer hebt voorgelezen, komt een passus voor die bij ecologisten ergernis wekt. Ik citeer:

« Dans la phrase définitive, l'évolution des moyens transférés sera parallèle à celle de l'activité économique des Régions. La masse totale des moyens transférés sera, en effet, adaptée chaque année en fonction de l'évolution nominale du produit national brut. »

Ik heb in een regeringstekst nog nooit iets gevonden dat een meer klassiek-productivistisch karakter heeft dan dit! In feite

wil dat zeggen: als Wallonië, als de Ardennen zich niet plat laten betonneren zoals dit Vlaanderen gebeurde, zij in financiële moeilijkheden zullen geraken. Dat is als het ware een aansporing tot een verdere produktivistische industrialisering van alle landsgedeelten, zelfs van die landsgedeelten waar wij ons nog kunnen vermeien in de schoonheid van de natuur.

Een volgende vraag. Geloofd u inderdaad dat dit systeem in ons land vrede gaat brengen? Ik geloof het niet, want zoals ik reeds zei: dit is geen federalisme, dit is een systeem waarbij aan twee nationalismen vier dingen worden gegeven: instellingen, bevoegdheden, financiële middelen en vooral conflictstof.

Er is conflictstof inzake de financiële middelen, de leningscapaciteit en het aantal studenten op basis waarvan de financiering van het onderwijs zal gebeuren. Er zijn conflicten te verwachten en in verband met de coördinatie van het fiscaal en het begrotingsbeleid, in de randgemeenten, in Brussel.

Mijnheer de Eerste minister, u hebt gezegd dat er nog veel obstakels zijn. Geloofd u werkelijk dat wij met dit systeem vrede zullen brengen tussen de twee landsgedeelten en de drie Gewesten?

Ik herinner eraan dat een van uw regeringspartners, de Volksunie, niet ophoudt te eisen dat de sociale zekerheid ook wordt gefederaliseerd. Het enige antwoord dat daarop bijna fluisterend door de ministers wordt gegeven, is dat in het regeerakkoord staat dat dit niet zal gebeuren.

U weet uit de geschiedenis dat dit niet volstaat. Als er voortdurend argumenten worden aangebracht om de sociale zekerheid te federaliseren, volstaat het niet vanop de regeringsbanken te fluisteren dat in het regeerakkoord staat dat dit niet gebeurt.

U weet hoe de publieke opinie wordt opgevoed in ons land. Als de regering niet met argumenten justifyeert waarom wij solidair moeten zijn met de zwakkeren in het andere landsdeel, dan zal de federalisering van de sociale zekerheid er komen.

De bevolking weet dat er feitelijk niets zal veranderen niettegenstaande de juichkreten van de regering. U spreekt met zeer veel enthousiasme over het nieuwe België in een nieuw tijdperk. Anderen in de regering spreken over nieuwe staten: een nieuwe Vlaamse staat en een nieuwe Waalse staat.

Is er ooit in de geschiedenis een nieuwe staat geboren temidden van zoveel onverschilligheid?

Wat u doet, is allesbehalve aantrekkelijk. De mensen geloven er niet in, de jongeren allerm minst. Ga de enquête van Bart Maddens, pas verschenen in *De Standaard*, maar eens na.

Dit is geen toekomstgericht maar een krampachtig federalisme, zoals Mieke Vogels heeft gezegd, waarin een aantal mensen een jeugddroom verwezenlijken. Dit België ontstaat uit jeugddromen daar waar we behoefte hebben aan de verwezenlijking van toekomstdromen.

Durft u in het buitenland te pronken met ons federalisme en uit te leggen wat wij verwezenlijken? Wij federaliseren de autowegen en de economie. Wij gaan ervan uit dat Franstaligen en Nederlandstaligen democratisch zo weinig mogelijk samen moeten spreken en beslissen: diplomatie en technocratie zeer veel; democratie zo weinig mogelijk. Er werd beslist dat het in de hoofdstad van Europa grondwettelijk verboden zal zijn dat Vlamingen en Walen, die hetzelfde denken, maar wel in een andere taal, samen lijsten vormen voor de Raad van de hoofdstad.

Kunt u met dergelijke ideeën bluffen in het buitenland? Kunnen wij daarop trots zijn? Is dit het voorbereiden van de toekomst? Laten wij daarover nadenken.

Sommige beslissingen, getroffen onder druk van onze geregeionaliseerde partijen, die een federale staat willen op hun maat en op de maat van hun machtige concerns, zullen, indien zij niet worden veranderd door democratische beslissingen, worden veranderd door een enorme schaterlach in Europa.

Mijnheer de Eerste minister, de groenen van dit land, — echte Vlamingen, echte Walen, echte Brusselaars — hebben samen gewerkt aan een plan voor de staatshervorming in ecologische, basisdemocratische en toekomstgerichte zin. Een bepaalde pers

is erin geslaagd om dit plan stil te houden. Ik hoop dat de regering, als zij in grote moeilijkheden verkeert, nog eens naar dat plan zal kijken, want het heeft de onwaarschijnlijke verdienste een plan te zijn waaraan Vlamingen, Walen en Brusselaars samen enthousiast hebben gewerkt. (*Applaus op de banken van Agalev en Ecolo en van de heren Henrion en Hatry*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles tels qu'amendés par la commission.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten en gaan wij over tot de bespreking van de artikelen zoals ze door de commissie werden geamendeerd.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de bespreking van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (*Voir documents nos 333-1 à 4, session extraordinaire 1988 du Sénat.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stukken nrs. 333-1 tot 4, bijzondere zitting 1988 van de Senaat.*)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés:

*Crédits pour les dépenses courantes (Titre I)
et pour les dépenses de capital (Titre II)*

Article 1er. § 1er. Il est ouvert pour les dépenses du ministère des Finances afférentes à l'année budgétaire 1988, des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs):

	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engagement	Crédits d'ordonnement
TITRE I			
Dépenses courantes . .	47 267,9	16,0	—
TITRE II			
Dépenses de capital . .	7 084,0	15,4	15,4
Totaux (Titres I et II)	54 351,9	31,4	15,4

Ces crédits sont énumérés aux Titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

§ 2. Les allocations de base qui résultent de la ventilation des crédits entre divisions organiques et programmes d'activités, telles qu'elles sont reprises dans les tableaux de moyens budgétaires du programme justificatif, font l'objet d'un suivi comptable.

§ 3. Lorsque la décomposition entre divisions organiques ou programmes est opérée dans les tableaux de moyens budgétaires, le ministre, ou le fonctionnaire qu'il délègue à cet effet, peut, dans la limite de chacun des crédits ouverts au tableau de la loi, procéder à une redistribution des allocations de base.

§ 4. Le contrôleur des engagements et la Cour des comptes veillent à l'imputation correcte des dépenses sur lesdites allocations de base et veillent en outre à ce qu'elles ne soient pas dépassées, compte tenu, le cas échéant, des redistributions opérées conformément au § 3.

*Kredieten voor de lopende uitgaven (Titel I)
en de kapitaaluitgaven (Titel II)*

Artikel 1. § 1. Voor de uitgaven van het ministerie van Financiën voor het begrotingsjaar 1988 worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken):

	Gesplitste kredieten		
	Niet- gesplitste kredieten	Vast- leggings- kredieten	Ordonnan- cerings- kredieten
TITEL I			
Lopende uitgaven . .	47 267,9	16,0	—
TITEL II			
Kapitaaluitgaven . .	7 084,0	15,4	15,4
Totalen (Titels I en II)	54 351,9	31,4	15,4

Die kredieten worden opgesomd onder de Titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

§ 2. De basisallocaties die voortvloeien uit de ventilatie van de kredieten over organisatieafdelingen en activiteiten-programma's, zoals ze hernomen worden in de tabellen van de begrotingsmiddelen van het verantwoordingsprogramma, maken het voorwerp uit van een boekhoudkundige opvolging.

§ 3. Wanneer de uitsplitsing tussen organisatie-afdelingen of programma's gemaakt wordt in de tabellen van de begrotingsmiddelen, kan de minister, of de gedelegeerde ambtenaar, binnen de grens van elk van de kredieten geopend in de wetstabel, overgaan tot een herverdeling van de basisallocaties.

§ 4. De controleur der vastleggingen en het Rekenhof zien erop toe dat de uitgaven op de basisallocaties juist worden aangerekend en zorgen bovendien ervoor dat deze laatste, eventueel rekening houdend met de overeenkomstig § 3 doorgevoerde herverdeling, niet overschreden worden.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes

Art. 2. Par dérogation à l'article 15 modifié de la loi du 29 octobre 1846, relative à l'organisation de la Cour des comptes, des avances de fonds d'un montant maximum de 10 000 000 de francs peuvent être consenties aux comptables extraordinaires du département. Les comptables extraordinaires du service comptabilité et budget du secrétariat général du département peuvent disposer d'avances de fonds d'un montant maximum de 45 000 000 de francs.

Au moyen de ces avances, les comptables extraordinaires du département sont autorisés à payer tous les frais de service n'excédant pas 250 000 francs, les indemnités de toute nature allouées sur le budget ainsi que, quels qu'en soient les montants, les frais de consommation d'eau, gaz, électricité, téléphone, mazout et carburant pour voitures automobiles.

Au comptable extraordinaire du département, chargé du paiement des avances sur frais de mission à l'étranger, autorisation est donnée de consentir aux fonctionnaires envoyés en mission à l'étranger les avances nécessaires.

Bijzondere bepalingen betreffende de lopende uitgaven

Art. 2. Bij afwijking van het gewijzigd artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, mogen geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 10 000 000 frank toegestaan worden aan de buitengewone rekenplichtigen van het departement. De buitengewone rekenplichtigen van de dienst comptabiliteit en begroting van het algemeen secretariaat van het departement mogen beschikken over geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 45 000 000 frank.

Door middel van deze voorschotten, mogen de buitengewone rekenplichtigen van het departement alle dienstkosten betalen tot en met 250 000 frank, alsmede de vergoedingen van alle aard welke bij aanrekening op de begroting zullen verleend worden

en, welk ook het bedrag moge zijn, de verbruikskosten van water, gas, elektriciteit, telefoon, srookolie en brandstof voor autovoertuigen.

Aan de buitengewone rekenplichtige van het departement, belast met de betaling van de voorschotten op zendingskosten in het buitenland, wordt toelating gegeven aan de ambtenaren belast met een zending in het buitenland de nodige voorschotten te verlenen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Vu le caractère urgent des dépenses à prévoir et par dérogation à l'article 15 modifié de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, le ministre des Finances est autorisé à consentir au comptable du service social chargé de la liquidation des secours et allocations à caractère social, des avances de fonds successives d'un montant ne dépassant pas 8 000 000 de francs, dont il sera iustifié ultérieurement. Il en est de même pour les allocations en faveur des cercles culturels et sportifs, créés parmi le personnel du département des Finances.

Art. 3. Gezien het dringend karakter der in het vooruitzicht gestelde uitgaven en bij afwijking van het gewijzigd artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, mag de minister van Financiën achtereenvolgende geldvoorschotten van hoogstens 8 000 000 frank, die later zullen verantwoord worden, toestaan aan de rekenplichtige van de sociale dienst die belast is met de vereffening van hulp gelden en toelagen van sociale aard. Hetzelfde geldt voor de toelagen ten bate van de culturele en sportkringen onder het personeel van het departement van Financiën opgericht.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Le ministre des Finances est autorisé à transférer, à charge des crédits de l'article 12.05 du Titre Ier, un montant de 137 520 000 francs au compte courant de la masse d'habillement du personnel de la douane.

Art. 4. De minister van Financiën wordt ertoe gemachtigd ten laste van de kredieten van artikel 12.05 van Titel I een bedrag van 137 520 000 frank over te dragen naar de postrekening van de rekenplichtige van het kledingfonds van het douanepersoneel.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. Le ministre des Finances est autorisé à accorder des provisions aux avocats, experts et huissiers de justice qui interviennent pour compte de son département.

Art. 5. De minister van Financiën wordt ertoe gemachtigd provisies te verlenen aan de advocaten, experten en gerechtsdeurwaarders die voor rekening van zijn departement optreden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. Le paiement des allocations de naissance et des indemnités pour frais funéraires s'effectue conformément aux règles établies par l'article 23 de la loi du 15 mai 1846, sur la comptabilité de l'Etat.

Art. 6. De betaling van de geboortetoelagen en van de vergoedingen wegens begrafenis kosten geschiedt volgens de regels vastgesteld door artikel 23 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscomptabiliteit.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. Pour la liquidation en espèces de la partie inférieure à 1 000 francs des indemnités allouées dans le cadre de la loi du 14 avril 1965, modifiée par la loi du 12 juillet 1976, organisant

une intervention financière de l'Etat du chef de dommages causés aux biens privés en relation avec l'accession de la république démocratique du Congo à l'indépendance, l'Etat mettra à la disposition de la Caisse nationale des calamités, une dotation annuelle adaptée aux besoins réels de chaque année.

Art. 7. Voor de vereffening in speciën van het gedeelte beneden 1 000 frank van de vergoedingen toegekend in het raam van de wet van 14 april 1965, gewijzigd door de wet van 12 juli 1976, houdende regeling van een financiële staatstegemoetkoming wegens schade aan private goederen veroorzaakt in verband met de overgang van de democratische republiek Kongo tot de onafhankelijkheid, zal de Staat een jaarlijkse dotatie, aangepast aan de werkelijke behoeften van elk jaar, ter beschikking stellen van de Nationale Kas voor rampenschade.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. Par dérogation aux dispositions de l'article 5 de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, les crédits inscrits aux articles 12.01 et 12.19 peuvent porter sur des sommes qui seront dues par l'Etat du chef d'obligations nées à sa charge au cours d'années antérieures à l'année budgétaire.

Art. 8. In afwijking van de bepalingen van artikel 5 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, mogen de kredieten die op de artikelen 12.01 en 12.19 ingeschreven zijn, sommen beogen die de Staat zal verschuldigd zijn wegens verbintenissen ontstaan te zijnen laste tijdens de jaren die aan het begrotingsjaar voorafgaan.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. Le crédit provisionnel inscrit sous l'article 01.03 du Titre I peut être réparti selon les besoins, par voie d'arrêté royal, entre les articles appropriés des différents départements avec l'accord du ministre du Budget.

Art. 9. Het provisioneel krediet ingeschreven onder het artikel 01.03 van Titel I mag, volgens de behoeften, worden verdeeld over de passende artikels van de begrotingen van de verschillende departementen door middel van een koninklijk besluit en met het akkoord van de minister van Begroting.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions relatives à la section particulière (Titre IV)

Art. 10. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au Titre IV du tableau joint à la présente loi, sont évaluées à 301 011 400 000 francs pour les recettes et à 302 809 900 000 francs pour les dépenses.

Bepalingen betreffende de afzonderlijke sectie (Titel IV)

Art. 10. De verrichtingen op de speciale fondsen die voorkomen in Titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, worden geraamd op 301 011 400 000 frank voor de ontvangsten en op 302 809 900 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. Le mode de disposition des avoirs mentionnés aux fonds inscrits au Titre IV du tableau joint à la présente loi est indiqué en regard du numéro de l'article se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa préalable de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé à l'intervention du ministre des Finances sont désignés par l'indice B.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé directement par les comptables qui ont opéré les recettes sont désignés par l'indice C.

Art. 11. De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor de fondsen ingeschreven in Titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, wordt aangeduid naast het nummer van het artikel dat betrekking heeft op elk dezer.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het voorafgaand visum van het Rekenhof worden voorgelegd, worden door het teken A aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop door tussenkomst van de minister van Financiën wordt beschikt, worden door het teken B aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop rechtstreeks wordt beschikt door de rekenplichtigen die de ontvangsten hebben gedaan, worden door het teken C aangeduid.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 12. Le fonds monétaire est autorisé à avancer momentanément pour le compte de la Monnaie Royale de Belgique, les sommes nécessaires pour l'exécution de travaux autres que les fabrications monétaires nationales.

Art. 12. Het muntfonds wordt ertoe gemachtigd tijdelijk, voor rekening van de Koninklijke Munt van België, de sommen voor te schieten welke nodig zijn voor de uitvoering van werken andere dan de vervaardiging van nationale geldspeciën.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions relatives au Titre VII

Art. 13. Sont accordées pour l'année 1988 des autorisations d'engagements de prêts à des Etats étrangers à concurrence de 2 000 000 000 de francs.

Bepalingen betreffende Titel VII

Art. 13. Worden toegelaten voor het jaar 1988 vastleggingsmachtigingen van leningen aan vreemde Staten ten belope van 2 000 000 000 frank.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 14. Est approuvé le budget du « Fonds pour le financement des prêts à des Etats étrangers » pour l'année 1988 annexé à la présente loi. Ce budget s'élève pour les recettes à 3 373 317 000 de francs et pour les dépenses à 2 880 000 000 de francs.

Art. 14. Wordt goedgekeurd de bij deze wet gevoegde begroting voor het jaar 1988 van het « Fonds voor de financiering van de leningen aan vreemde Staten ». Deze begroting beloopt 3 373 317 000 frank voor de ontvangsten en 2 880 000 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET BETREFFENDE DE AANVULLENDE INSCHRIJVINGEN VAN BELGIË OP DE ALGEMENE VERHOOGING VAN HET AANDELENKAPITAAL VAN DE INTERNATIONALE BANK VOOR WEDEROPBOUW EN ONTWIKKELING EN VAN DE AFRIKAANSE ONTWIKKELINGSBANK, EN BETREFFENDE DE BIJDRAGEN VAN BELGIË TOT DE ACHTSTE WEDERSAMENSTELLING VAN DE WERKMIDDELEN VAN DE INTERNATIONALE ONTWIKKELINGSASSOCIATIE EN TOT DE VIJFDE ALGEMENE WEDERSAMENSTELLING VAN DE WERKMIDDELEN VAN HET AFRIKAANS ONTWIKKELINGSFONDS

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI RELATIF AUX SOUSCRIPTIONS ADDITIONNELLES DE LA BELGIQUE A L'AUGMENTATION GENERALE DU CAPITAL-ACTIONS DE LA BANQUE INTERNATIONALE POUR LA RECONSTRUCTION ET LE DEVELOPPEMENT ET DE LA BANQUE AFRICAINE DE DEVELOPPEMENT ET RELATIF AUX CONTRIBUTIONS DE LA BELGIQUE A LA HUITIEME RECONSTITUTION DES RESSOURCES DE L'ASSOCIATION INTERNATIONALE DE DEVELOPPEMENT ET A LA CINQUIEME RECONSTITUTION GENERALE DES RESSOURCES DU FONDS AFRICAIN DE DEVELOPPEMENT

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet betreffende de aanvullende inschrijvingen van België op de algemene verhoging van het aandelenkapitaal van de Internationale Bank voor wederopbouw en ontwikkeling en van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank, en betreffende de bijdragen van België tot de achtste wedersamenstelling van de werkmiddelen van de Internationale Ontwikkelingsassociatie en tot de vijfde algemene wedersamenstelling van de werkmiddelen van het Afrikaans Ontwikkelingsfonds.

Nous abordons l'examen du projet de loi relatif aux souscriptions additionnelles de la Belgique à l'augmentation générale du capital-actions de la Banque internationale pour la reconstruction et le développement et de la Banque africaine de développement et relatif aux contributions de la Belgique à la huitième reconstitution des ressources de l'Association internationale de développement et à la cinquième reconstitution générale des ressources du Fonds africain de développement.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

De rapporteur, de heer Deprez, verwijst naar zijn verslag.

Het woord is aan de heer De Belder.

De heer De Belder. — Mijnheer de Voorzitter, in de eerste plaats richt ik een woord van dank tot de afwezige rapporteur voor zijn kort, maar zeer degelijk verslag. Ten tweede, verwijs ik naar wat hier enkele ogenblikken geleden door mevrouw Truffaut is gezegd en naar het antwoord van staatssecretaris Demeester.

Ik wil bondig vier algemene opmerkingen maken. Het ontwerp van wet zal door de Senaat worden goedgekeurd op het ogenblik dat onze pers uitgebreid aandacht heeft geschonken aan de 11.11.11-actie. Hieruit blijkt dat de publieke opinie terecht belang stelt in de ontwikkelingsproblematiek die echter meestal in een bilaterale context wordt gezien. Ons volk voelt zich steeds meer direct bij deze problematiek betrokken. Daarom betekent het huidige regeerakkoord, in tegenstelling misschien tot sommige vorige teksten, een concrete stap in de richting van de verwezenlijking van het 0,7 pct.-doel. Hoe belangrijk deze directe belangstelling voor de bilaterale hulp ook zij, wij mogen de multilaterale hulp geen moment uit het oog verliezen. Welnu, vandaag spreken we meer in het bijzonder

over de Wereldbank, de Internationale Ontwikkelingsassociatie, de Afrikaanse Ontwikkelingsbank en het Afrikaanse Ontwikkelingsfonds. Na het Europese Ontwikkelingsfonds en de Lomé-conventie zijn dit de belangrijkste multilaterale instrumenten van onze ontwikkelingspolitiek. Wat wij langs deze weg betalen, telt mee voor de berekening van het percentage van de publieke ontwikkelingshulp.

De middelen van deze mondiale instellingen zijn indrukwekkend. Samengevat komt het erop neer dat het kapitaal van de Wereldbank wordt verhoogd met 78 pct. waardoor haar leningscapaciteit gaat van 14 naar 17 miljard dollar tot in 1994. Voor België betekent dit — wij engageren ons vandaag — een bijdrage van 1,8 miljard Belgische frank, te betalen in vijf schijven (1988-1992).

Wij verhogen met deze wet drie keer het kapitaal van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank. Haar leningscapaciteit zal worden uitgebreid tot zes miljard dollar. Voor België komt dit neer op 175 miljoen frank gespreid over vijf jaar.

Voor de IDA gaat het om het achtste *replenishment*. De IDA biedt natuurlijk veel gunstiger voorwaarden, voornamelijk aan de landen ten zuiden van de Sahara. Na de speciale algemene vergadering van de Verenigde Naties gewijd aan Afrika verwondert die spectaculaire groei van de middelen ons niet. Wat België betreft, geven wij hier vandaag onze goedkeuring voor een vermeerdering met 8,7 miljard frank, uit te betalen in drie schijven in de drie volgende jaren.

Ten slotte is er het Afrikaans Ontwikkelingsfonds, het jongste van de vier organisaties, want het bestaat nog maar sinds 1974. Het gaat hier om de vijfde aanvulling. Voor België betekent zij een uitgave van 1,7 miljard frank gespreid over de volgende drie jaar.

Mijnheer de Voorzitter, het ontwerp slaat dus op een totaal van circa 13 miljard, waarvan twee miljard wordt uitbetaald over de volgende vijf jaar en tien à elf miljard over de volgende drie jaar. Ik heb deze cijfers aangehaald om ze te vergelijken met de 130 miljoen die door de actie 11.11.11. vorig weekend werd verzameld.

Er moet inderdaad een onderscheid worden gemaakt tussen de manier waarop deze banken hun werk verrichten en de ontwikkelingssamenwerking die voor de publieke opinie meer vertrouwd is. Die banken werken natuurlijk niet voor niets. In tegenstelling tot de acties van de NGO's en tot de bilaterale projecten is ons multilateraal optreden in grote mate bovendien het werk van ambtenaren. Hun werk gebeurt in stilte en ver van publieke omhalingsoperaties zoals die van de 11.11.11-actie. De cijfers in hun dossiers liegen er echter niet om. Deze multilaterale acties zijn dus van zeer groot belang en ik wil dan ook bij deze gelegenheid de minister en zijn medewerkers danken voor de manier waarop zij deze enorme dossiers hebben behandeld.

Ten tweede, heeft de rapporteur er goed aan gedaan ook de *fall-out* voor ons land in herinnering te brengen. Ik wil de regering vragen ook te denken aan de kleinere bedrijven in ons land die zich willen inschakelen in dit proces. Vele aanbestedingen uitgaande van deze multilaterale instellingen betreffen werken of contracten die een bedrag van verschillende tientallen miljoenen dollar overschrijden. Onze bedrijven zijn niet steeds automatisch op de hoogte van de kleinere mogelijkheden die de Wereldbank, bijvoorbeeld, inhoudt. Ik spoor de minister van Buitenlandse Handel dan ook aan zijn inspanningen ten opzichte van de KMO's van ons land te intensifiëren. Wij moeten volop aanwezig zijn op de projectenmarkt die door deze multilaterale instellingen wordt gefinancierd. Het mogen niet steeds dezelfde grote Belgische groepen zijn die hierbij worden betrokken; ook de kleine ondernemingen en studiebureaus moeten in aanmerking komen.

Ten derde, wil ik de persconferentie in herinnering brengen die in juli jongstleden te Brussel gegeven werd door de nieuwe voorzitter van het Europees Bureau van de Wereldbank, de Fransman Lafourcade. Uit deze persconferentie onthoudt men namelijk eerst het verschil tussen de politiek van de Wereldbank en tussen die van de Europese Gemeenschap. De Europese

Gemeenschap zou meer aandacht schenken aan de sociale gevolgen van de herstructurering die zij aan bepaalde ontwikkelingslanden voorstelt of oplegt.

Zij zou bijvoorbeeld niet aandringen op de afschaffing van landbouwsubsidies als de nationale voedselproductie daardoor in het gedrang komt. De Wereldbank daarentegen houdt helemaal niet van overheidssubsidies vanwege regeringen van ontwikkelingslanden omdat zij het normaal economisch proces verstoren.

Rekening houdend met de actualiteit van het Zaïre-dossier stip ik dan nog aan wat Lafourcade, die lange tijd verantwoordelijk was voor de landbouwprojecten in Zaïre, Ruanda en Burundi, daarover te zeggen had vooraleer onze minister van Ontwikkelingssamenwerking naar Washington ging om het Zaïre-dossier te bespreken. Lafourcade ontkende namelijk niet dat de Wereldbank in Zaïre vergissingen heeft begaan. In Zaïre ontbreekt het zijns inziens vooral aan een volgehouden actie. de Zaïrese regering weet momenteel, volgens Lafourcade, zeer goed wat nodig is en wat niet kan. Zo is ze gaan inzien dat het weinig zin heeft nieuwe instellingen op te richten voor de plattelandsontwikkeling als men niet weet hoe die moeten worden gefinancierd.

Ten vierde en tot slot: ons land heeft er alle belang bij dat wij in de organigrammen van deze wereldinstellingen en regionale instellingen zo hoog en zo degelijk mogelijk aanwezig zouden zijn. De huidige score is te laag. Met zijn twaalfde plaats zou België bijvoorbeeld in de Wereldbank veel hoger moeten scoren. De ministers van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel, Ontwikkelingssamenwerking en Financiën zouden daaraan met vereende krachten dringend iets moeten doen.

Mijnheer de Voorzitter, de Volksuniefractie zal het ontwerp waarin de vier instellingen en de nieuwe bijdragen globaal worden behandeld, goedkeuren. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van de artikelen van het ontwerp van wet.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Artikel één luidt:

Artikel 1. De Koning is gemachtigd de inschrijving van België op het aandelenkapitaal van de Internationale Bank van de wederopbouw en ontwikkeling te brengen van 1 626,6 tot 2 898,3 miljoen dollar van de Verenigde Staten, overeenkomstig de resolutie nr. 425 getiteld « Algemene verhoging van het kapitaal — 1988 », goedgekeurd op 27 april 1988 door de raad van gouverneurs van de Bank.

Article 1er. Le Roi est autorisé à porter la souscription de la Belgique au capital-actions de la Banque internationale pour la reconstruction et le développement de 1 626,6 à 2 898,3 millions de dollars des Etats-Unis, conformément à la résolution n° 425 intitulée « Augmentation générale du capital — 1988 », adoptée le 27 avril 1988 par le conseil des gouverneurs de la Banque.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. De Koning is gemachtigd de inschrijving van België op het aandelenkapitaal van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank te brengen van 28 720 000 tot 86 160 000 rekeneenheden van de Bank, overeenkomstig de resolutie B/BG/87/11 betreffende de algemene verhoging van het aandelenkapitaal van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank, goedgekeurd op 11 juni 1987 door de raad van gouverneurs van de Bank.

Art. 2. Le Roi est autorisé à porter la souscription de la Belgique au capital-actions de la Banque africaine de développement de 28 720 000 à 86 160 000 unités de compte de la Banque,

conformément à la résolution B/BG/87/11 concernant l'augmentation générale du capital-actions de la Banque africaine de développement, adoptée le 11 juin 1987 par le conseil des gouverneurs de la Banque.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. De Koning is gemachtigd, in naam van België, toe te stemmen in een bijdrage voor een maximum bedrag van 8 730 398 800 Belgische frank aan de Internationale Ontwikkelingsassociatie, overeenkomstig de resolutie nr. 142 getiteld « Aanvulling der middelen: Achtste wedersamenstelling », goedgekeurd op 26 juni 1987 door de raad van gouverneurs van de Associatie.

Art. 3. Le Roi est autorisé à consentir, au nom de la Belgique, une contribution d'un montant maximum de 8 730 398 800 francs belges à l'Association internationale de développement, conformément à la résolution n° 142 intitulée « Ressources additionnelles: Huitième reconstitution », adoptée le 26 juin 1987 par le conseil des gouverneurs de l'Association.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. De Koning is gemachtigd, in naam van België, toe te stemmen in een bijdrage voor een maximum bedrag van 1 712 375 159 Belgische frank aan het Afrikaans Ontwikkelingsfonds, overeenkomstig de resolutie F/BG/88/01 betreffende de verhoging van de middelen van het Fonds: vijfde algemene wedersamenstelling der middelen, goedgekeurd op 31 mei 1988 door de raad van gouverneurs van het Fonds.

Art. 4. Le Roi est autorisé à consentir au nom de la Belgique, une contribution d'un montant maximum de 1 712 375 159 francs belges au Fonds africain de développement, conformément à la résolution F/BG/88/01 concernant l'augmentation des ressources du Fonds: cinquième reconstitution générale des ressources, adoptée le 31 mai 1988 par le conseil des gouverneurs du Fonds.

— Aangenomen.

Adopté.

We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE L'EDUCATION NATIONALE — REGIME FRANCAIS — POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE L'EDUCATION NATIONALE — REGIME NEERLANDAIS — POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE L'EDUCATION NATIONALE — SECTEUR COMMUN AUX REGIMES FRANCAIS ET NEERLANDAIS — POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

Discussion générale

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN ONDERWIJS — FRANSTALIG REGIME — VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN ONDERWIJS — NEDERLANDSTALIG REGIME — VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
ONDERWIJS — GEMEENSCHAPPELIJKE SECTOR VAN
DE FRANSTALIGE EN NEDERLANDSTALIGE REGIMES
— VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

Algemene beraadslaging

M. le Président. — Nous abordons l'examen des projets de loi relatifs au budget de l'Education nationale pour l'année budgétaire 1988.

Aan de orde is de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van Onderwijs voor het begrotingsjaar 1988.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est à M. Taminiaux, rapporteur.

M. Taminiaux, rapporteur. — Monsieur le Président, l'examen du dernier budget de l'Education nationale est un moment qui, personnellement en tout cas, m'interpelle et je ne puis échapper à une certaine émotion.

J'essayerai, bien sûr, de retracer l'essentiel des discussions qui se sont déroulées au sein de votre « Commission Enseignement et Sciences » au sujet du budget 1988.

Je serai peut-être un peu long — je vous demande de m'en excuser — car je considère que ce dernier budget de l'Education nationale mérite une considération particulière.

Pour ma part, je m'attacherai à vous entretenir des exposés du ministre de l'Education nationale, M. Ylieff, et des quatre premiers points figurant au chapitre « Discussion » du rapport écrit. Mon collègue, M. Swinnen, prendra en charge les autres matières.

Je vous citerai très peu de chiffres. Le rapport écrit est là pour vous les fournir. A son sujet, vous aurez remarqué que nous en avons construit l'ossature, selon les matières abordées, quel que soit le secteur linguistique concerné afin d'en rendre la consultation plus aisée.

A côté des réponses précises, fondamentales apportées aux questions, je m'efforcerais de faire ressortir la dynamique du débat, de faire passer le souffle de la discussion.

Comme le souligne, en début d'exposé, le ministre de l'Education nationale, M. Ylieff, il faut tenir compte du fait que l'examen du budget 1988 se déroule en novembre 1988.

Dans la présentation de son budget, il s'appuie sur quatre axes de réflexion : la photographie de l'enseignement francophone, la présentation du budget 1988, secteur français, le bilan des activités de mai à octobre 1988, enfin, les projets qui seront, soit réalisés, soit étudiés avant le 31 décembre 1988.

Pour saisir la photographie de l'enseignement francophone, le ministre, M. Ylieff, entreprend l'étude de l'évolution de la population scolaire au cours des trois dernières années en considérant deux paramètres : la décroissance de la natalité et l'augmentation de l'âge maximum de la scolarité.

Ces deux facteurs agissent de manière conjuguée et ont des influences différentes selon les niveaux.

Dans l'enseignement fondamental, la décroissance de la natalité est prépondérante et entraîne la diminution du nombre d'élèves.

Dans l'enseignement secondaire, la dénatalité est compensée par l'augmentation de l'âge de la scolarité obligatoire. On enregistre alors un statu quo de la population scolaire.

Dans l'enseignement supérieur, l'effet de la natalité est peu marqué, mais une augmentation de l'âge maximum de fin d'études conduit à un accroissement du nombre d'étudiants.

Il est à noter également que l'enseignement universitaire et l'enseignement spécial bénéficient d'une population relativement stable.

Pour appréhender le budget 1988, le ministre de l'Education nationale, M. Ylieff, propose de retenir quatre étapes : la situation de départ, hypothéquée par une imputation de dépenses relatives à 1987 concernant l'ONSS et la CVO; la confection du budget initial; l'amendement du gouvernement, à la suite du contrôle budgétaire de mars 1988, et dont le montant concerne, pour plus de la moitié, des années antérieures; l'ajustement du budget 1988 par la présentation ultérieure d'un feuilletton spécifique.

Le ministre, abordant le bilan de ses activités, souligne qu'au moment où il a pris ses fonctions en mai 1988, il a été confronté à trois dossiers urgents et importants : la préparation de la rentrée scolaire de septembre 1988, l'élaboration du budget 1988 et la fixation de l'enveloppe 1989, la révision de la Constitution permettant la communautarisation de l'enseignement.

Il rappelle que la loi du 1er août 1988 et les nombreuses circulaires indispensables ont permis de prendre à temps les dispositions relatives à la rentrée scolaire, malgré le court délai imparti.

Par ailleurs, les articles 17, 59bis et 107ter de la Constitution ont été révisés et, après l'examen du projet de loi de financement des Communautés et des Régions, notre enseignement sera effectivement communautarisé au 1er janvier 1989.

En outre, le montant de l'enveloppe budgétaire de 1989 relative à l'enseignement francophone a été fixé par le gouvernement.

Le ministre relate les nombreuses mesures prises aux différents niveaux et dans les différentes formes d'enseignement. Comme on le remarquera dans le rapport écrit, la liste est longue.

Les objectifs poursuivis visent à améliorer l'organisation générale, à lutter contre l'échec scolaire, à assouplir certaines dispositions et à mettre sur pied diverses structures de consultation.

Des dispositions sont déjà prises, mais d'autres projets sont en chantier. Ils visent :

— La lutte contre l'échec scolaire, par la création de zones d'éducation prioritaire (ZEP);

— La révision des statuts du personnel de l'enseignement;

— L'installation d'un Conseil de l'Enseignement technique et professionnel;

— L'élaboration d'un rapport sur le fonctionnement de l'enseignement de l'Etat, par le ministre de l'Education nationale; pour le ministre de l'Enseignement de la Communauté française;

— La confection d'un rapport sur l'apprentissage des langues étrangères dans l'enseignement primaire et secondaire;

— La préparation à l'Europe de 1992.

Après avoir exposé le rapport couvrant ses sept mois d'activité, le ministre de l'Education nationale francophone présente le budget relatif à l'exercice 1988 du secteur commun aux régimes français et néerlandais, qui se monte à plus de 9 milliards 700 millions. Il a été arrêté par le gouvernement précédent et adapté par l'application de la loi du 1er août 1988 portant des mesures urgentes dans l'enseignement.

Le ministre souligne que le crédit provisionnel d'un milliard 182 millions a été supprimé à la suite du contrôle budgétaire de mars 1988, mais que des ajustements ont été opérés respectivement dans les budgets néerlandophone et francophone.

La politique scientifique relevant d'un ministre national, le secteur commun concerne essentiellement les constructions scolaires. Dans ce domaine, conformément à la déclaration gouvernementale, les mêmes montants que ceux prévus pour 1987 ont été inscrits au budget et les reliquats libérés.

La discussion qui a suivi a amené des réflexions non seulement sur la situation présente, mais aussi sur le passé et surtout, sur l'avenir.

En effet, dans un peu plus d'un mois, l'enseignement sera communautarisé. Le passage d'une situation connue vers une réalité structurelle différente engendre des interpellations, ce qui

est normal. A-t-on bien calculé, bien évalué? N'a-t-on rien oublié? Nos Communautés ne sont-elles pas lésées?

Retenons d'abord la population scolaire, paramètre important, qui peu donner des indications sur l'évolution antérieure et sur la manière d'envisager l'avenir. A cette fin, il est souhaité que les données statistiques soient examinées de manière dynamique et non statique, et que les projections relatives au nombre global d'élèves soient modulées selon les évolutions internes, particulières aux différents types et niveaux.

Le ministre fournit alors des indications relatives à la dénatalité et à l'âge maximum de la scolarité. Il ressort des commentaires que la population scolaire de moins de 12 ans a fortement diminué en dix ans, de 1974-1975 à 1984-1985. Avec le temps, la pyramide des âges se déplace vers le haut. En 1988-1989, cet effet aurait dû être sérieusement ressenti dans le secondaire. Or, ce ne fut pratiquement pas le cas, car le relèvement de l'âge maximum de la scolarité a compensé l'effet de la dénatalité.

Le secrétaire d'Etat néerlandophone livre des données établies par l'Institut national de statistiques pour les secteurs néerlandophone et francophone. Certains chiffres fournis en matière prospective ont été jugés franchement pessimistes par plusieurs commissaires.

Le ministre francophone signale qu'en ce domaine, on peut considérer qu'en moyenne, tous les dix ans, l'âge de fin de scolarité augmentera d'un an. Ainsi donc, sauf reprise de la natalité, le secteur de l'enseignement fondamental reste le plus touché.

La discussion budgétaire proprement dite a attiré l'attention de plusieurs commissaires sur le crédit prévisionnel de 1 182 millions, réparti entre les secteurs francophone et néerlandophone, selon une décision prise par le gouvernement, en 1987, afin d'éponger un déficit structurel.

Le ministre explique à nouveau que ce crédit prévu au secteur commun, pour 1988, a été supprimé à la suite du contrôle budgétaire des 23 et 24 mars 1988, mais qu'un crédit supplémentaire avait été accordé au budget de son secteur pour couvrir des dépenses relatives à l'année courante ainsi qu'aux années antérieures.

Un amendement a été introduit au budget de l'Education nationale.

Quant au feuillet d'ajustement de 1987, il est prévu au feuillet interdépartemental voté à la Chambre le 14 juillet et au Sénat le 5 août 1988.

Il est alors demandé s'il existe un équivalent au « rapport Monard », pour le secteur francophone.

Le ministre confirme qu'il n'y a pas de rapport équivalent issu de son administration, mais informe la commission que son cabinet a étudié les effets de la dénatalité et évalué une diminution budgétaire de 2 à 5 milliards dans dix ans. Il ajoute que, sur base des hypothèses de l'Institut national de statistiques, cette réduction ne serait que d'un milliard.

Cette estimation devra aussi tenir compte de deux facteurs qui vont se contre-balancer: les biennales dues à l'ancienneté du personnel, d'une part le remplacement, de plus en plus important, du personnel âgé, par du personnel en début de carrière, d'autre part.

Abordant les prévisions budgétaires de 1989, un membre estime que la clé de répartition retenue n'est pas correcte. Le ministre justifie la clé budgétaire en se référant au nombre d'élèves appartenant à l'enseignement fondamental, secondaire et spécial, en 1986-1987. Il affirme que cette répartition ne lèse pas la Communauté flamande, d'autant plus que la Communauté française supporte le coût de plus de 3 500 étudiants néerlandophones au niveau universitaire, montant qui n'est pas repris dans l'enveloppe.

Un autre membre souligne que le poste budgétaire relatif à la promotion de l'enseignement francophone, à l'étranger, a

doublé par rapport à 1986, tandis que l'article correspondant, du côté néerlandophone, n'a pas évolué.

Le ministre francophone précise que le montant de 1988 est identique à celui de 1987 et le secrétaire d'Etat néerlandophone déclare qu'en cette matière, la politique, pour ce qui regarde son secteur, n'a pas été modifiée depuis 1986.

Plusieurs questions ont trait aux aspects techniques du transfert des moyens pour la communautarisation; à cet égard des inquiétudes sont parfois formulées.

Le ministre comprend ce sentiment, mais estime que cette opération peut se réaliser de manière raisonnablement favorable.

Interrogé quant à la clé de répartition des dotations du Fonds des bâtiments scolaires, il confirme qu'aucune modification n'est intervenue en cette matière, rappelle que les crédits sont prévus au budget et que les décisions de la loi du 1er août ont été prises en considération.

En ce qui concerne le Fonds national de garantie, la même attitude a été adoptée et la capacité d'emprunt est couverte jusqu'à 5 milliards 500 millions.

Il faut se souvenir aussi que le solde d'autorisation d'emprunt de l'enseignement subventionné officiel avait été bloqué, à la suite des restrictions opérées par le gouvernement précédent au Fonds des bâtiments scolaires provinciaux et communaux. Cette politique étant modifiée, une récupération de ces montants pourra être opérée.

Le problème des charges du passé du Fonds national de garantie trouve sa réponse dans l'accord gouvernemental qui stipule que « les montants dus, relatifs à la période avant le transfert, restent à charge du budget national ».

La loi de financement déterminera les normes juridiques.

Les ministres partagent les préoccupations d'un membre qui estime que la loi de 1973 relative aux constructions scolaires, sera devenue caduque au 1er janvier 1989 et annoncent que le gouvernement prépare une solution permettant de résoudre ce problème.

Ce membre attire également l'attention sur le fait que, pour l'enseignement subventionné officiel et libre, c'est le Pacte scolaire qui est concerné. Pour lui, il devra être respecté après la communautarisation alors que, pour un autre commissaire, les Communautés devront pouvoir agir de manière autonome en ce domaine.

Le ministre francophone précise que c'est dans le respect des capacités d'emprunt que chaque Communauté devra accorder les garanties.

La matière relative aux bâtiments scolaires est-elle communautarisée?

Le ministre francophone précise que la révision de l'article 59bis, paragraphe 2, de la Constitution n'exclut pas les bâtiments scolaires de la compétence des Communautés. De plus, il ajoute que l'article 17 (nouveau) confie aux Communautés le soin d'assurer le libre choix des parents. Cette matière relèvera donc de la compétence des Communautés, dès le 1er janvier 1989.

Quant à la modification des statuts du personnel, une distinction doit être faite entre l'enseignement de l'Etat et l'enseignement subventionné. Il est fait remarquer à ce sujet qu'un avis du Conseil d'Etat estime qu'il serait souhaitable que le statut de l'enseignement libre soit, dans la mesure du possible, identique à celui de l'enseignement de l'Etat, mais le ministre signale qu'une modification de la loi du 29 mai 1959 est envisagée et rendrait sans fondement cet avis.

De nombreuses questions ayant trait au statut du personnel de l'Etat sont alors posées. Le ministre énumère les problèmes qui sont déjà à l'examen, par exemple, l'unicité de la fonction dans le secondaire et le classement des temporaires.

La décentralisation de l'enseignement de l'Etat, prévue dans l'accord gouvernemental, amène le ministre à préciser notamment ce que sera le Conseil pédagogique de l'enseignement de l'Etat, dans sa composition et ses missions d'avis, de coordination et de promotion. La modification des structures de l'enseignement secondaire n'est prévue dans l'accord gouvernemental, que pour le secteur néerlandophone. Du côté francophone, où l'enseignement de type I est quasi généralisé, il sera seulement question d'actualisation plutôt que de modification.

Un autre problème est évoqué, celui du coût de l'automatisation et de l'informatisation de l'Education nationale.

Pour le secteur néerlandophone, 25 milliards sont prévus; la question est posée pour le secteur francophone.

Le ministre précise qu'en 1986, une étude d'un consultant a coûté environ 14 milliards de francs et le plan proposé n'a jamais été mis en œuvre.

Actuellement, un nouveau schéma directeur est en cours d'élaboration, sur la base de la méthodologie décidée par l'ancien ministre de la Modernisation et de l'Informatisation des Services publics.

Le secrétaire d'Etat néerlandophone donne alors des précisions sur les crédits inscrits, à ce sujet, au projet de budget 1988, et qui comprend la mise en œuvre de la phase pilote de l'informatisation des écoles. Une évaluation tiendra compte de la date du 1er janvier 1989, c'est-à-dire du transfert de la Communauté flamande et de la création du Conseil autonome de l'enseignement communautaire. Il sera alors possible, pour le secteur de l'enseignement de la Communauté flamande, de préciser ses besoins et de déterminer les crédits nécessaires à l'informatisation.

J'en ai ainsi terminé, monsieur le Président, avec le rapport que j'ai eu le plaisir de vous présenter en cette veille de communautarisation.

J'en profite pour remercier le secrétaire, M. Lettens, le personnel du Sénat ainsi que mon collègue, M. Swinnen, pour l'excellent esprit de collaboration qui a présidé à nos travaux.

Comme je vous l'ai annoncé, M. Swinnen terminera ce rapport. (*Applaudissements.*)

ORDRE DES TRAVAUX

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

M. le Président. — Mesdames, messieurs, compte tenu de l'avancement de nos travaux, la séance plénière prévue pour demain matin, jeudi 17 novembre, n'aura pas lieu.

Dames en heren, wij zijn met onze werkzaamheden zo goed opgeschoten, dat de openbare vergadering van morgenochtend donderdag 17 november, kan wegvallen.

HERVATTING VAN DE BERAADSLAGING

REPRISE DE LA DISCUSSION

De Voorzitter. — Wij hervatten de beraadslaging over de ontwerpen van wet betreffende de begroting van Onderwijs.

Nous reprenons la discussion des projets de loi relatifs au budget de l'Education nationale.

Het woord is aan rapporteur Swinnen.

De heer Swinnen, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, eerst dank ik collega Taminiaux alsmede de secretaris van de commissie voor Onderwijs en Wetenschap voor de voortreffelijke wijze van samenwerking en voor de snelheid waarmee het verslag van dit ontwerp tot stand is gekomen.

Deze vlugge wijze van afhandeling staat in schrille tegenstelling tot het onwezenlijk aandoend feit, dat de Hoge Vergadering zich in nauwelijks 6 maanden tijd dient uit te spreken over drie begrotingen, waarvan er twee op het ogenblik van de bespreking

reeds geschiedenis zijn. Daarenboven hebben ze alle drie gemeend dat ze door een andere meerderheid werden ontworpen dan die welke ze ter goedkeuring voorlegt.

Zoals de heer Taminiaux reeds zei, werden de drie sectoren, de Nederlandstalige, de Franstalige en de gemeenschappelijke sector, gezamenlijk behandeld. Om het de lezer overzichtelijk te maken, hebben de rapporteurs gemeend de bespreking van het ontwerp thematisch te moeten ordenen en te verslaan.

Collega Taminiaux en ikzelf hebben de verslaggeving tussen elkaar verdeeld. U heeft zoëven het eerste gedeelte gehoord. Zelf zal ik u nu beknopt het tweede gedeelte van het verslag voorstellen.

Uit de uiteenzetting van de staatssecretaris voor Onderwijs onthouden we dat de begroting 1988 in de annalen van het Parlement zal worden opgenomen als de laatste onderwijsbegroting die door het nationale Parlement wordt besproken. Per 1 januari 1989 worden het grootste gedeelte van de bevoegdheden en de financiële middelen naar de Gemeenschappen getransfereerd.

De bezorgdheid om de overheveling van de financiële middelen is niet alleen de rode draad door de uiteenzetting van de staatssecretaris, maar vormt evenzeer het leidmotief van de gevoerde debatten.

Ik meen dat alle sprekers in de commissie één zelfde bekommerning delen, namelijk deze omvangrijke overheveling harmonieus en sereen te laten verlopen met zin voor continuïteit en realisme.

In deze optiek krijgt de begroting 1988 een bijkomende dimensie met een normatief en principieel karakter. De begroting 1988 is het laatste en meest recente document dat de basis vormt voor de begrotingskredieten van 1989. Deze laatste kredieten, voorwerp van nationaal overleg in het kader van de financieringswet, zullen de berekeningsbasis zijn voor de gemeenschapsbegrotingen van Onderwijs voor ten minste de eerstvolgende tien jaar.

De toegemeten financiering voor 1989 bedraagt voor het Nederlandstalig onderwijs 163,3 miljard frank of 56,23 pct. van de globale onderwijsenveloppe.

Deze toegekende middelen zullen vermoedelijk volstaan voor 1989. De volgende jaren kan evenwel een probleem rijzen wanneer bij de jaarlijkse aanpassing van de bedragen van 1989 slechts rekening wordt gehouden met de procentuele verandering van het indexcijfer en de evolutie van het aantal leerplachtige jongeren en niet met een aantal externe factoren zoals de scolariteit, de bruto-netto denataliteitsverhouding en de tweejaarlijkse weddeverhogingen van het onderwijzend personeel.

Volgens de staatssecretaris voor Onderwijs zouden de middelen voor Onderwijs, Nederlandstalige sector, door het niet-verrekenen van die externe factoren in 1988, ongeveer 13 miljard minder kunnen bedragen dan in 1989. Daardoor zou een zware hypotheek worden gelegd op het autonoom Vlaams onderwijsbeleid.

De begroting 1988, Nederlandstalig regime, wordt binnen de voor 1988 beschikbaar gestelde middelen uitgevoerd. Kredietverhogingen zijn evenwel nodig voor de lonen van het PMS-personeel en voor het leerlingenvoer. Deze verhogingen zijn het gevolg van, enerzijds een overraming van de Sint-Annabesparing, anderzijds van het laattijdig en onvolledig uitvoeren van de besparingsmaatregelen waartoe de vorige regering besliste.

Tijdens de bespreking van het ontwerp werden ook een aantal vragen gesteld betreffende de verwerking in de begroting van een aantal wijzigingen van de maatregelen die de vorige regering in het zogenaamde Sint-Annaplan heeft genomen.

In dit verband is het nuttig te verwijzen naar de bespreking van de wet houdende dringende maatregelen ter zake van Onderwijs, die tijdens de openbare vergadering van 13 juli jongstleden werd gehouden.

Inmiddels hebben de onderwijsinstellingen de bij omzendbrief aangekondigde maatregelen reeds in uitvoering gebracht, onder meer de belangrijke verbeteringen van de omkadering van het

basis- en het buitengewoon onderwijs, meer bepaald de vermindering of afschaffing van lesopdrachten van directies van sommige basisscholen.

De regering heeft twee amendementen ingediend. Het eerste betreft de invoering van een nieuw artikel 24 in het begrotingsontwerp van de Nederlandstalige sector. Het tweede amendement stelt een wijziging voor van artikel 13 en een invoering van een nieuw artikel 16 in het ontwerp van de Franstalige sector.

De wijziging van artikel 13 heeft geen budgettaire weerslag en heeft tot doel een normaal beheer van de behoeften van de dienst voor leerlingenvervoer mogelijk te maken. De nieuwe artikelen 16 en 24 betreffen de kredietopening voor de aanzuivering van schuldvorderingen van vorige jaren; ze dienen te worden gezien als de uitvoering van de uitslag van de begrotingscontroles van maart en juni 1988. Naar aanleiding van de bespreking van het nieuwe artikel 16, merkte een lid op dat de bijkredieten voor de voorgaande jaren opgenomen werden in het ontwerp-amendement, doch dat enkel de bijkredieten voor het lopende jaar in de tabel voorkomen. Het lid vroeg zich af of die kredieten niet in de tabel moeten worden opgenomen, wat impliceert dat artikel 1 moet worden gewijzigd door er dat bedrag aan toe te voegen.

*De heer Toussaint, eerste ondervoorzitter,
treedt als voorzitter op*

Verscheidene commissarissen waren het eens met deze zienswijze. In dit verband merkte de voorzitter van de commissie op dat de stemming over artikel 1 dient te worden aangehouden, wanneer er amendementen op de wetstabel worden ingediend.

De amendementen van de regering werden aangenomen met 14 stemmen, bij 2 onthoudingen. De artikelen en de wetontwerpen Nederlandstalige sector, Franstalige sector en gemeenschappelijke sector, werden telkens aangenomen met 12 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Tot slot dank ik de minister en de staatssecretaris voor hun uiteenzettingen, alsmede voor de uitgebreide informatie die in de bijlage van het verslag wordt gegeven ten gerieve van de commissarissen en de leden van de Hoge Vergadering. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Ylieff, ministre.

M. Ylieff, ministre de l'Education nationale. — Monsieur le Président, l'adjectif « historique » a été à ce point galvaudé par goût du sensationnel que son usage propre finit par en devenir déplacé. Et pourtant, qui pourrait nier que notre pays vit un des moments les plus importants et, j'en suis convaincu, des plus prometteurs de son histoire?

Née des convulsions engendrées par le Congrès de Vienne, la Belgique a su prendre rang avec bonheur dans le concert des nations évoluées. Mais composée à l'instar d'autres Etats, et non des moindres, de populations aux sensibilités, voire aux aspirations différentes, elle doit s'adapter peu à peu et pacifiquement aux réalités et aux besoins nouveaux.

Les Régions et les Communautés sont nées des réformes constitutionnelles de 1970 et de 1980. Dès l'année prochaine, d'ici à quelques semaines donc, ces mêmes Régions et Communautés vont être investies d'une autonomie réelle et de compétences accrues. Une Belgique nouvelle, prête à affronter, dans des structures fédérales enfin reconnues, les défis de l'Europe et, au-delà, du monde, verra assurément le jour.

En ma qualité de ministre de l'Education nationale, de dernier ministre de l'Education nationale, je suis l'un des premiers à me réjouir de cette seconde naissance, car j'ai conscience d'en partager la paternité, ce dont je suis heureux.

L'enseignement dont j'ai présentement la charge — l'Education nationale francophone, secteur français comme ont dit jusqu'à présent — relèvera donc dans quarante-six jours de la Communauté française. Par conséquent, c'est l'une des dernières fois, sinon la dernière, que la Haute Assemblée accueille en

séance publique un ministre de l'Education nationale. A ce titre, l'instant est assurément historique et méritait qu'on s'y attardât quelque peu. (*Sourires.*)

Par contre, je ne crois pas qu'il soit encore nécessaire de mettre longuement en évidence les raisons qui ont présidé à la communautarisation de l'enseignement. Dès l'instant où l'Etat central a reconnu le fait belge dans sa dimension linguistique, sociologique, régionale et communautaire, l'Etat central a été conduit à prendre en compte l'évolution des mentalités et la diversité des aspirations.

La communautarisation de la culture est significative, à cet égard, du respect dû au droit, pour chacun, de se revendiquer d'un courant de pensée et de culture. Il ne faut point être grand clerc pour comprendre qu'entre l'enseignement et la culture, il existe une osmose permanente. Il ne faut point être grand clerc non plus pour comprendre l'intérêt qu'il y a, pour chaque Communauté, à se doter d'un enseignement à la mesure de ses ambitions économiques et sociales comme de ses espérances culturelles.

L'évolution différente de l'enseignement secondaire — type II en Flandre, type I en Wallonie et à Bruxelles, par exemple — était déjà révélatrice d'une situation en latence.

En somme, la communautarisation de l'enseignement, c'est la liberté de construire chez soi, pour soi, avec ses moyens propres, son avenir à soi, pour une meilleure intégration à tous les niveaux, y compris au niveau européen.

En six mois, je me suis efforcé de faire réussir cette métamorphose dans l'harmonie et la sérénité. Le défi à relever — ne tournons pas autour du problème — est de garantir dans l'immédiat, dès demain, l'avenir de notre enseignement, la qualité des études et le bien-être des enseignants.

Le gouvernement entend que les Communautés disposent des moyens suffisants pour relever ce défi et gagner le pari de l'éducation et de la formation.

Il faut être généreux à l'égard des jeunes et de la jeunesse en général. Comme l'a si bien dit Albert Camus, « être généreux pour l'avenir, c'est donner tout au présent ».

Toutes les dispositions relatives à la communautarisation de l'enseignement ont été longuement discutées, au cours des mois de juillet et août, au sein des assemblées législatives.

Le transfert de l'enseignement aux Communautés, je le rappelle, exigeait que fussent révisés les articles 17, 59bis et 107ter de notre charte fondamentale et que fussent dégagés des moyens financiers appropriés.

Les nouveaux textes ont été publiés au *Moniteur belge* du 19 juillet 1988 et le gouvernement a fixé l'enveloppe budgétaire 1989 de l'enseignement francophone après le conclave du Stuyvenberg en août dernier.

Très prochainement, avant la fin de ce mois, le projet de loi sur le financement des Régions et des Communautés sera examiné par le Parlement.

La rentrée scolaire 1989 était donc la dernière rentrée nationale, mais il est évident que l'année scolaire ne pouvait se terminer le 31 décembre 1988. La pédagogie, elle aussi, a de justes exigences qu'il convient de respecter.

Toutes les dispositions relatives à l'organisation de l'année scolaire 1988-1989 ont été prises dans les délais: les principales circulaires sont arrivées dans les écoles en temps voulu et la loi du 1er août 1988, portant des mesures urgentes en matière d'enseignement, a permis, entre autres, de prolonger certaines dispositions existantes pendant une année encore, mais aussi de corriger certaines mesures dont les effets s'étaient révélés particulièrement sévères, voire néfastes, pour les écoles. C'est ainsi que chaque fois qu'il a été légalement possible d'introduire, pour chaque niveau d'enseignement, plus de souplesse dans l'application de certaines mesures, plus de facilité dans l'encadrement des élèves, plus d'équité dans l'examen de certaines situations particulières et plus de solidarité entre les établissements du ressort de l'Etat, cela a été fait.

A titre d'exemple non limitatif, je mentionnerai: pour l'enseignement fondamental, l'autorisation d'accueillir, dès le

1er septembre, les enfants atteignant deux ans et demi d'ici le 30 septembre; pour l'enseignement spécial, la suppression du coefficient réducteur, le trop célèbre 0,8, appliqué aux seuls élèves dont les parents ne sont pas soumis à l'impôt en Belgique; pour l'enseignement secondaire, la possibilité de transférer des heures réservées à l'enseignement professionnel vers les autres formes d'enseignement; pour l'enseignement supérieur non universitaire, la fixation, par l'arrêté royal du 22 août 1988, du coefficient déterminant le nombre de périodes supplémentaires admissibles dans l'enseignement supérieur pédagogique de type court et de plein exercice; pour l'enseignement de promotion sociale, l'instauration des dotations de périodes des établissements ainsi que des réserves de périodes des pouvoirs organisateurs; pour l'enseignement universitaire, la modification de la loi sur la collation des grades académiques, de manière à permettre la mise en œuvre du programme européen de mobilité des étudiants: le programme Erasmus.

La troisième et dernière tâche immédiate qui m'incombait est celle qui nous réunit aujourd'hui. Elle n'est pas la moindre puisque'il s'agit de la confection du projet de budget 1988. Nous aurons l'occasion d'y revenir dans le détail tout à l'heure.

Qu'il me soit permis toutefois de préciser dès maintenant qu'en cette matière, il importe d'être attentif à l'influence de deux facteurs antagonistes, la décroissance de la natalité et l'augmentation de l'âge maximum de la scolarité, facteurs qui ont des répercussions budgétaires différentes à chaque niveau d'enseignement. Pour l'avenir, les hypothèses démographiques laissent entrevoir un effet modéré de la dénatalité sur le budget de l'Education francophone.

Je ne voudrais pas terminer mon intervention sans répondre à votre attente qui est de connaître les projets à court terme de la Communauté française en matière d'enseignement.

En fait, ils sont déjà en gestation dans les décisions qui ont été prises ou qui restent à prendre d'ici à la fin de l'année.

C'est ainsi que, dans la perspective de rendre opérationnelles, dès le 1er septembre 1989, les premières zones d'éducation prioritaires destinées à lutter contre l'échec scolaire et, de manière plus générale, contre le décrochage scolaire dont on ne mesure pas assez l'impact désastreux à tous points de vue, j'ai installé, ce même jour, une commission d'étude chargée de me proposer les critères permettant de déterminer lesdites zones.

Ce n'est pas aux membres de cette assemblée, particulièrement soucieux des problèmes de l'enseignement, que je dois rappeler que le taux d'échec scolaire dans notre pays, et quelle que soit la Communauté — on ne peut parler, dans ce domaine, de Belgique à deux vitesses — est des plus inquiétants. Dans l'enseignement primaire, un élève sur trois est appelé à « doubler » au moins une année. Dans l'enseignement secondaire, 20 p.c. des élèves échouent dès la première année.

Ces chiffres placent notre pays en tête du hit-parade de l'échec scolaire dans l'Europe des Douze, quasi *ex aequo*, d'ailleurs, avec la France qui présente, en la matière, des résultats aussi négatifs.

Ce problème extrêmement important, identifié très précisément, depuis pas mal de temps déjà, par la Fondation Roi Baudouin, a été laissé trop longtemps en friche et il appartiendra aux Communautés, notamment à la Communauté française, de l'appréhender demain, avec la volonté d'y apporter les solutions urgentes qui s'imposent.

Prévenir valant mieux que guérir, il importera de mettre sans tarder tout en œuvre pour adapter l'école à la réalité socio-professionnelle du troisième millénaire. Qu'on le veuille ou non, la vocation actuelle de l'école est non seulement de favoriser l'émergence des meilleurs, mais encore et surtout d'optimiser les potentialités de chacun.

Pour nous y préparer, la Commission de rénovation de l'enseignement fondamental a repris ses activités ce 1er novembre et à la fin de ce mois, j'installerai le Conseil de l'enseignement technique et professionnel.

Par ailleurs, un Conseil de concertation de l'enseignement officiel a été mis en place en septembre dernier et, pour l'enseignement de l'Etat, sera bientôt créé un conseil pédagogique.

Il va de soi que si nous voulons un enseignement performant — et je ne doute pas que nous le voulions —, la Communauté devra revoir certaines dispositions statutaires qui apparaissent, dans le contexte actuel, comme des freins à un fonctionnement optimal, mais sans que cette modernisation remette fondamentalement en cause le statut des enseignants.

M. Swaelen reprend la présidence de l'assemblée

En outre, les formations proposées aux élèves devront être réexaminées à la lumière notamment des impératifs de l'Europe de 1992. Il ne fait pas de doute à cet égard — je parle de la Communauté française — que le bilinguisme réel, voire le plurilinguisme, devra être encouragé en vue de le généraliser.

L'ensemble de ces mesures — et je me suis volontairement limité aux plus significatives d'entre elles, en omettant la relance ou le démarrage d'expériences ponctuelles — témoigne de l'urgence qu'il y a à redynamiser notre politique d'éducation sous peine d'être à la traîne demain sur les chantiers du bien-être économique et social.

Cela est possible, car notre meilleur investissement est et reste notre matière grise. Ce doit être non pas l'affaire d'un seul homme, bien sûr, tout ministre qu'il soit, mais celle de chacune et de chacun, des enseignants, des parents et des élèves, bref de toute la communauté éducative.

Voilà pourquoi, dans le rapport qui sera remis en janvier 1989 au prochain ministre de l'Enseignement de la Communauté française, je plaiderai, d'une part, pour une participation effective des membres de la communauté éducative à la vie de l'école et, d'autre part, pour une organisation décentralisée de l'enseignement communautaire, par le biais d'un conseil pédagogique, des districts socio-pédagogiques et des établissements.

Trop longtemps les décisions sont tombées d'en haut sans réelle concertation et sans consultation des praticiens de l'enseignement, je veux dire des enseignants.

A ceux-ci, il faut rendre davantage de responsabilités afin de leur permettre d'exercer plus efficacement, sur le terrain, leur mission toujours plus indispensable.

Telles sont, monsieur le Président, mesdames, messieurs, esquissées à grands traits, les lignes directrices d'une politique de renouveau et de promotion véritable d'un enseignement digne de ce nom.

Comme tous les enseignants, je suis heureux que le prix Vasconcelos, le Nobel de l'Education, ait été récemment décerné à l'un de nos éminents pédagogues, le professeur Gilbert De Landsheere, professeur émérite de l'Université de l'Etat à Liège.

Mais, combien plus grande sera notre joie si, d'ici à l'an 2000, nous parvenons, grâce à l'excellence de notre enseignement, à moissonner les récompenses jusques et y compris d'autres prix Nobel pour nos savants, nos chercheurs, nos hommes de lettres et nos artistes. C'est là mon vœu le plus ardent. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Duquesne.

M. Duquesne. — Monsieur le Président, je suis d'un naturel optimiste et j'ai gardé de *Candide* un certain nombre de traits. Je ne le regrette pas.

Ayant eu le plaisir d'entendre pendant de longs mois le député Ylief et l'occasion de le lire, je m'attendais aujourd'hui, pour la défense du budget 1988, à pas moins que des miracles; je m'attendais à des chiffres revalorisés considérablement, à un discours musclé, à un projet ambitieux!

Je ne peux pas mieux faire — c'est une question d'état d'esprit — que de relire ce que l'actuel ministre écrivait, par presse interposée, à son prédécesseur, il y a quelques mois: « M. Damseaux provoquait les enseignants en prétendant leur parler le langage de la raison et de la dure réalité.

M. Duquesne veut endormir les enseignants en pratiquant la méthode Coué et en les illusionnant. «Oui, tout va bien aujourd'hui dans l'enseignement!...»

Cette rengaine est répétée à longueur de colonnes de journaux et serinée à travers les médias.

La rentrée scolaire est sereine, affirme M. Duquesne. On n'aurait plus vu cela depuis des lustres.

De qui M. Duquesne se moque-t-il et pour qui prend-il les enseignants et les parents?

On n'attrape pas les mouches avec du vinaigre et encore moins les enseignants avec des propos faussement doux ou irréels.

Les enseignants sont majeurs et adultes; ils ont des yeux et des oreilles pour voir la situation telle qu'elle est et entendre la vérité et non les propos jobards d'un ministre qui apparaît de plus en plus préoccupé de vendre sa poudre (bleue) que de recréer les conditions d'un enseignement de qualité.

Heureusement, si le ministre est amnésique, les enseignants et les familles ne sont pas près de le devenir.

Les écoles de tous les réseaux ne se sont pas encore relevées des derniers coups qui leur ont été assénés par les mesures de restriction, de démantèlement et de licenciement imposées par le plan catastrophique de Val-Duchesse.

«Plus ubuesque que ça, tu meurs!...»

«Je n'étais pas là», répond le ministre. «Ce n'est pas moi, ce sont les autres», accuse-t-il, comme le premier potache venu.

Un peu court et surtout pas très courageux, pensent les parents et les enseignants...

C'est facile d'être amnésique quand ce sont les autres qui trinquent. Et pourtant, n'est-ce pas Saint Antoine qu'il faut prier pour retrouver ce qu'on a perdu!

Retrouvez vite la mémoire, monsieur le ministre, et agissez comme ministre responsable de l'Education nationale et non comme marchand d'illusions.

Car déjà, vous ne faites plus illusion...

Je me suis demandé si je ne pourrais pas, en guise de discours sur le budget, me contenter de reprendre ce texte, en en changeant simplement les noms.

En effet, face à ces problèmes, vous nous avez dit: «Demain sera merveilleux. Nous serons libres. Demain, nous raserons gratis.»

Organisant votre propre décès, vous vous transformez aussi en géniteur. Alors que nous avons un enseignement adulte, vous promettez pour demain un enfant merveilleux. Mais n'aimant pas les chiffres, vous ne nous dites pas s'il aura au moins deux bras et deux jambes.

Je trouve, monsieur le ministre, que votre collègue, le secrétaire d'Etat, M. Chevalier, s'est montré plus lucide et plus courageux.

En effet, je lis dans le rapport de MM. Taminiaux et Swinnen les propos suivants tenus par M. Chevalier: «Le maintien de cette indexation minimaliste de l'enveloppe de financement de l'enseignement pourrait constituer un sérieux obstacle à la réalisation d'une politique flamande autonome en matière d'enseignement. En fin de compte, on peut supposer que malgré la correction apportée dans la répartition N-F, l'approche susmentionnée entraînerait en 1998, une diminution des moyens financiers de l'enseignement néerlandophone d'environ 13 milliards — huit moins trois plus huit — par rapport à 1989. Ce montant de 13 milliards correspond à environ 17 000 fonctions en prestations complètes d'enseignants débutants. Si le financement était réalisé de la manière décrite ci-dessus, la Communauté flamande se verrait obligée, au cours de la prochaine décennie, de pratiquer, en matière d'enseignement, une politique d'austérité qui serait plus sévère que celle menée pendant la période allant de 1982 à 1988.»

Quant à vous, monsieur le ministre, vous nous avez dit n'avoir pas demandé la même étude à votre secrétaire général. Vous n'avez pas parlé des études qui fleurissent un peu partout, qu'il

s'agisse de l'étude du CRISP ou de celle de la CSC. Vous nous avez affirmé qu'il suffirait de faire preuve de rigueur et d'imagination.

Monsieur le ministre, parler de rigueur à l'Education nationale dès lors qu'il s'agit d'enseignants et de bâtiments, prouve que vous avez admis, comme le Vice-Premier ministre, M. Moureaux, que la Communauté française connaîtrait demain une réduction des moyens consacrés à l'enseignement. Cela n'est contesté par personne.

Dans de telles conditions, la rigueur signifie soit des diminutions d'emplois soit des réductions de traitements. Cela implique également moins de construction d'écoles. C'est l'organisation permanente et à long terme de ce que vous avez tant dénoncé: des Val-Duchesse perpétuels.

L'imagination en la matière est réduite. Vous ne pourrez même pas lever des impôts; vous ne pourrez pas appliquer des additionnels. Je n'ai pas encore connaissance du projet gouvernemental mais j'ai bien compris, en ce qui concerne la Communauté, qu'il s'agissait d'impôts partagés et non d'impôts conjugués, ce qui rend les additionnels impossibles. Il est vrai qu'il eut été bien difficile d'appliquer à Bruxelles deux régimes fiscaux différents puisque c'est bien de cela dont il est question. L'appartenance linguistique aurait peu résisté aux tentations d'une fiscalité inférieure.

Dès lors, que reste-t-il? L'endettement? En effet, vous n'allez tout de même pas prétendre, monsieur le ministre, que les 34 milliards destinés à couvrir l'ensemble des autres matières permettraient des transferts au bénéfice de l'enseignement.

Reste l'imagination. Vous me faites penser à celui qui entendrait un de ses amis lui exprimer son souhait de courir libre et à moitié nu sur une plage des Seychelles et qui lui conseillerait alors de contempler intensément un prospectus afin d'entretenir son rêve tout en profitant de cet instant d'inattention pour lui enlever les moyens de passer ses vacances à Blankenberge ou à Out si plou.

En outre, une des difficultés que connaît l'enseignement est d'être à cheval sur deux années budgétaires. C'est une difficulté sur le plan national.

Mais que se passera-t-il le 1er janvier, monsieur le ministre? Concrètement, quel est l'enseignant qui a reçu une notification lui expliquant ce qu'il deviendra le 1er janvier? Quel sera son statut administratif, et pécuniaire? Dans quel cadre réglementaire fonctionnera-t-il?

Tout ce qu'il sait, à l'heure actuelle, c'est qu'il sera plus libre et en même temps plus pauvre.

Par contre, ce qu'il sait aussi c'est que vous avez déjà beaucoup réfléchi à des problèmes de partage politique: l'enseignement découpé en tranches horizontales, verticales, diagonales, selon les convictions philosophiques ou l'appartenance politique d'un ministre.

Les hypothèses les plus folles courent en la matière.

Ce que l'enseignant sait aussi c'est que, par les vertus de la communautarisation, nous aurons, en Communauté française, un ministre de plus! C'est cela l'imagination. Et pourquoi doit-on procéder ainsi? Parce que le système a été conçu de telle manière qu'il serait absurde, dans l'esprit de certains, que, politiquement, un seul ministre puisse disposer, au niveau de la Communauté française, d'un budget de près de 125 milliards alors que ses collègues se partageraient petitement quelque 34 milliards.

Après ce que vous aviez dit de la conception évolutive, qui est la vôtre, de la neutralité, vouloir rompre l'unité de l'enseignement, remettre en cause cette volonté d'équilibre et d'unité qui existait profondément chez nous, est très inquiétant. Tout cela — reprenant votre article, monsieur le ministre — participe de l'illusion.

Ne nous dites pas que demain nous aurons des éclaircissements et des précisions: nous les attendons depuis le mois de juillet, et vous nous les promettez à chaque étape. Nous connaissons maintenant votre jurisprudence. Nous savons qu'en

trois semaines, à la cravache, vous ferez passer dans les assemblées des projets de loi dont vous refusez de voir les conséquences.

L'imagination à plus court terme, où est-elle? J'ai lu et relu ce budget et j'ai trouvé qu'il ressemblait furieusement à un autre budget que j'ai bien connu, issu du contrôle budgétaire de mars 1988.

Je n'entends plus parler non plus — je comprends parfaitement que cela vous agrée, monsieur Chevalier — de la récupération de moyens qui auraient été indûment perçus par le secteur néerlandophone.

Je n'ai pas vu de manière précise en quoi vous avez rapporté les mesures insupportables — pour reprendre vos termes — de Val-Duchesse. Il s'agissait d'arrêts de pouvoirs spéciaux qui ne pouvaient être modifiés que par la loi.

Par contre, j'ai entendu que, pour l'année prochaine, vous étiez prêt à réaliser 500 millions supplémentaires d'économies, notamment en touchant au traitement d'attente des enseignants.

Pour le surplus, soyons concrets: les circulaires, malgré quelques aménagements, ressemblent furieusement à celles que j'avais signées avant de quitter le département. Il est très vilain, monsieur le ministre, de vouloir se parer indûment de la plume du paon! (*Sourires.*)

Les normes en matière scolaire ressemblent très fort à celles qui existaient l'année dernière et qui figurent au projet de loi que nous avons préparé.

Quant aux modifications des mesures prises à Val-Duchesse, en dehors de ce que le gouvernement avait annoncé, à savoir la suppression du coefficient de 0,8 dans l'enseignement spécial, suppression déjà d'application dans les autres niveaux, je cherche le projet démantelant l'ensemble de ces mesures monstrueuses. Peut-être ai-je été inattentif, peut-être est-ce le Sénat, ce que je ne crois pas car il possède des services de qualité. Où se trouvent les modifications concernant la compensation des cours philosophiques?

Qu'en est-il des moyens nouveaux qui seraient consacrés au recyclage? Il n'en est pas question, au contraire, les moyens accordés précédemment prendront fin anticipativement le 31 décembre de cette année pour cause de communautarisation. Quoi de neuf en ce qui concerne les statuts précaires des CMT, CST et stagiaires à l'Education nationale? En quoi avez-vous apporté des améliorations de manière à réaliser des économies? En quoi a-t-on mené une politique sérieuse de réaffectation et de complément de charges?

Où en sommes-nous en ce qui concerne la rationalisation de la promotion sociale? Puisque la recherche est tellement importante, quels moyens supplémentaires — excepté la petite indexation que nous avons prévue — et nouveaux ont-ils été octroyés aux universités? En quoi l'enseignement normal a-t-il vu sa situation s'améliorer, notamment en ce qui concerne l'organisation des stages? Quelles modifications avez-vous apportées en matière de transports scolaires, si ce n'est de mettre fin, dans mon Luxembourg, où l'hiver est rude, à des dérogations accordées précédemment? Quels moyens — autres que ceux initialement prévus — ont été accordés au secteur des bâtiments scolaires? Qu'avez-vous fait pour sauver le personnel des centres PMS de l'Etat? En quoi avez-vous modifié le statut ou le sort du personnel ouvrier de nos écoles?

En un mot comme en cent, de quelle façon avez-vous compensé les mesures prises lors de la réunion de Val-Duchesse, indépendamment de ce qui avait déjà été décidé par le précédent gouvernement? La réponse est claire: d'aucune façon!

Par contre, vous avez mené une politique de domination, utilisant astucieusement toutes les ressources offertes par les statuts, sans tenir compte du caractère indispensable de la continuité de l'enseignement de l'Etat, dont vous êtes le pouvoir organisateur.

Vous avez, à juste titre, évoqué l'épreuve de 1992, à laquelle nous nous préparons. Cette date correspond, en fait, à une

grande chance: permettre à l'Europe de résister aux concurrences extérieures en relevant le défi de l'excellence. C'est d'ailleurs pour cette raison qu'elle commence à se préoccuper tellement de l'enseignement. Mais cette échéance est également synonyme de grand risque puisqu'elle signifie la suppression des protections et des barrières artificielles. A partir de cette date, les échanges et les déplacements permanents seront monnaie courante. J'en prends pour exemple le projet Erasme qui, à cet égard, a constitué une amorce. Bref, nous devons alors concentrer l'essentiel de nos moyens pour être au moins aussi valables que nos voisins. M. Jospin, votre collègue socialiste français de l'Education nationale, l'a bien compris puisque, selon lui, l'enseignement a besoin de calme, de sérénité et de moyens supplémentaires, monsieur le ministre.

M. Ylief, ministre de l'Education nationale. — C'est fait!

M. Duquesne. — Comme j'aurais apprécié que vous teniez aujourd'hui le même discours et que vous nous indiquiez enfin où se trouve la potion magique qui permet de réaliser tant de choses!

M. Ylief, ministre de l'Education nationale. — Vous êtes comme Saint Thomas!

M. Duquesne. — Le défi de 1992 est donc celui de l'excellence, de la motivation, de la discipline et de l'effort. Nous devons le considérer comme un premier moyen pour lutter contre les handicaps.

Dans notre pays, nous pouvons aller à l'école dès l'âge de 2 ans et demi et devons y rester jusqu'à l'âge de 18 ans.

C'est le meilleur moyen de lutter contre les handicaps, non en adoptant des attitudes paternalistes, mais en donnant à ces jeunes l'ambition de se dépasser, d'aller au-delà de leurs difficultés et d'être meilleurs encore. Où se trouve la volonté de renforcer les formations de base, tellement essentielles pourtant? M. De Landsheere auquel vous avez, à juste titre, rendu hommage, est précisément l'un de ceux qui explique pourquoi les formations de base sont à ce point importantes, quel que soit le type d'études suivi.

Qu'en est-il de l'information à donner aux jeunes, qui sont tellement désemparés quant au contenu des études qui leur sont offertes et qui sont d'une richesse exceptionnelle, dans notre pays, quant aux choix les plus opportuns à faire, compte tenu de leur sensibilité, de leurs préférences et de leurs aptitudes? Ils sont inquiets en raison de leur méconnaissance absolue et totale des débouchés offerts en fonction des choix opérés. Qu'en est-il de la collaboration avec le monde des entreprises, autrement que par l'installation de structures? En quoi les contrats d'apprentissage industriel ont-ils progressé? En quoi l'enseignement à horaire réduit s'est-il développé? Qu'a-t-on fait de nouveau pour les profils professionnels? Qu'en est-il, dans les réalités et non dans les mots, de la revalorisation de l'enseignement technique et professionnel? Qu'en est-il de l'ouverture au monde de demain? Il ne s'agit pas simplement d'installer des ordinateurs au département de l'Education nationale, mais de faire pénétrer cet esprit nouveau, cette conception nouvelle du travail et même des relations dans l'enseignement dont vous avez la responsabilité.

Voilà, monsieur le ministre, le type de discours, qu'avec la naïveté que j'annonçais en commençant, j'attendais. Paraphrasant votre lettre ouverte, je dirais que ce discours fut — j'ai essayé d'utiliser comme vous au moins un subjonctif, mais je n'y suis pas arrivé — non de la poudre bleue, mais de la poudre rouge, ou à tout le moins rose, compte tenu des évolutions récentes dont nous avons tous entendu parler. Malheureusement, ce n'est qu'un produit blanc, une copie maladroite et incomplète de ce qui a été préparé par d'autres. Vous comprendrez qu'en ce qui nous concerne, cela ne mérite que l'indulgence et l'abstention. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Noerens.

De heer Noerens. — Mijnheer de Voorzitter, terecht kan deze bespreking van de Onderwijsbegroting voor 1988 als een historisch moment worden betiteld. Het zal immers de laatste maal zijn dat het Parlement — Kamer en Senaat — een nationaal debat kunnen voeren over het onderwijsbeleid. Tenminste als de regering het in eigen midden en de regeringspartijen het in dit Parlement eens kunnen worden over een aantal institutionele wetsontwerpen, waarvan de toekomstige financiering van Gewesten en Gemeenschappen ongetwijfeld het voornaamste is.

Ik hoop dat de minister en de staatssecretaris, die over de Nederlandstalige onderwijssector moeten waken, hiervan geen misbruik zullen maken door als antwoord op mijn vragen en opmerkingen te verwijzen naar de nakende bevoegdheidsoverdracht en dus naar hun collega's uit de Vlaamse Executieve.

Het is ook nuttig te vermelden dat bepaalde bijlagen bij de verslagen niet werden rondgedeeld, zodat essentiële antwoorden niet ter beschikking zijn.

Nochtans wil ik als eerste zondigen tegen mijn eigen opmerking en mijn tevredenheid uitdrukken over het akkoord dat tussen CVP, SP, VU en PVV werd bereikt over de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs. De oprichting van de ARGO was één van de voorwaarden, misschien wel de voornaamste voorwaarde, om tot een aanvaardbare overdracht van het onderwijs aan de Gemeenschappen te besluiten. Ik verheug er mij over dat met de bijkomende opmerkingen die de PVV had over het compromis dat oorspronkelijk met de CVP werd bereikt, nog rekening werd gehouden.

In de toekomst zal de ARGO echter moeten bewijzen een werkbaar instrument te zijn voor wat wij nu nog het «rijks-onderwijs» noemen.

Op het ogenblik moet dat rijks-onderwijs nog steeds onze volle zorg krijgen. Om die reden wil ik de minister en staatssecretaris toch enkel concrete, actuele problemen voorleggen.

In de commissie gaf de staatssecretaris ons cijfers over het aantal directeurs die geen brevethouder zijn. In het lager onderwijs blijken er dat 36 te zijn, in het lager secundair 19, in het hoger secundair 19 en in het hoger onderwijs van het korte type 3, dus samen 77. Dit is een niet-correcte situatie die helemaal niet te verzoenen is met de wettelijke bepalingen ter zake. Ik had dan niet alleen willen aandringen op een dringende rechtzetting van deze misgroeiing, maar de staatssecretaris vooral willen vragen welke concrete maatregelen hij overweegt te nemen.

Een ander terrein waar we niet in orde zijn met de door ons goedgekeurde wetgeving betreft het leerlingenvervoer. Hier schrijft de wet voor dat jaarverslagen worden opgemaakt waaruit een evaluatie van dat leerlingenvervoer kon worden afgeleid. Dat die verslagen ons niet worden voorgelegd, is misschien reeds een eerste aanwijzing dat er iets misloopt met deze dienstverlening. Zo worden er ook, en nog steeds, bussen ingelegd die 1968 als bouwjaar hebben, die niet meer aangepast zijn, maar vooral versleten en dus onveilig.

Waarschijnlijk zijn er nog talrijke andere indicaties, die alle leiden tot de conclusie dat er zeer ernstig moet worden nagedacht over de privatisering van deze belangrijke onderwijssector.

Door privatisering van het leerlingenvervoer zullen de achterstallige betalingen zeker verdwijnen.

De laattijdige betalingen bewijzen de administratieve rompslomp van de opgerichte Nationale Dienst voor het leerlingenvervoer, die zich niet verwaardigt, hoewel artikel 13 van de wet van juli 1983 dit voorschrijft, verslagen voor te leggen aan Kamer en Senaat door bemiddeling van de ministers.

Wat steekt daarachter? Zijn hun pennen leeggeschreven bij het beantwoorden van de klachten omtrent de betaling van de rekeningen of moeten deze verhogingen de feitelijke onwil of de feitelijke onbekwaamheid van de administratieve leden van de diverse provinciale sectoren verdoezelen?

Over het leerlingenvervoer is het laatste woord zeker niet gezegd! Intussen zullen de belastingbetalers voor de verspillingen moeten blijven opdraaien.

Wie het heeft over het onderwijs, brengt vaak ook de toekomstmogelijkheden die het onderwijs moet bieden, ter sprake. Deze «toekomstmogelijkheden» slaan dan vrijwel uitsluitend op de leerlingen, degenen die onderwijs volgen dus, en niet op de leerkrachten, degenen die voor dat onderwijs instaan. Nochtans verdienen ook zij evenveel aandacht.

In dezelfde context wijs ik er de regering op dat mij ook talrijke voorbeelden bekend zijn van tijdelijken die 2 000 en meer dagen presteerden in het rijks-onderwijs, maar nog steeds wachten op een aanstelling die hun meer zekerheid moet geven.

Het zijn toch in de eerste plaats de personeelsleden — en dan spreek ik zowel over de leerkrachten als over het administratief, meester-, vak- en dienstpersoneel en over de directies — die instaan voor hoog kwaliteitsonderwijs. Het moet trouwens ons aller bezorgdheid zijn om hoogstaand onderwijs te verstrekken.

Ik hoop dan ook met alle leden in de Senaat, die zich steeds hebben ingelaten met de onderwijsproblematiek, dat hieraan geen afbreuk zal worden gedaan door de overheveling van dit onderwijs naar de Gemeenschappen, maar zulks integendeel een stimulans mag zijn om alle onderwijsbetrokkenen opnieuw, en sterker nog dan voorheen, te motiveren om deze opdracht te volbrengen.

Sedert mijn aanwijzing tot lid van deze vergadering heb ik mij ingespannen om objectief mijn beschouwingen weer te geven tot verbetering van het onderwijs in het algemeen en het rijks-onderwijs in het bijzonder.

Bij dit afscheid van het onderwijsgebeuren voor de nationale politiek wens ik toch nog de aandacht van de ministers te vestigen op twee primordiale punten voor de verbetering van de toekomstmogelijkheden van de afgestudeerde en de onderwijskwaliteit door een aanpassing van het statuut voor het onderwijzend personeel.

Herhaaldelijk werd op de toekomstmogelijkheden gewezen. Tot op heden stellen we vast dat bepaalde richtingen afgeschaft werden, wat op de arbeidsmarkt aanleiding geeft tot tekorten, onder andere in de bouwrijverheid of de textielbedrijven. Daarentegen geven vele richtingen van het algemeen vormend onderwijs alleen werkloosheidsmogelijkheden. Kan een betere voorlichting dit niet verhelpen?

In verband met het statuut van het onderwijzend personeel begrijp ik dat syndicale organisaties van diverse kleur moeilijk kunnen toegeven dat bepaalde voorschriften, die de indruk geven nuttig te zijn voor het onderwijs en het personeel, volkomen faliekant zijn uitgevallen. Ik gebruik de woorden van de vorige staatssecretaris, Van den Bossche, die sprak over een duiventil. De mutaties, het gebrek aan stabiliteit, de totale onzekerheid over het bekomen van een betrekking, ondermijnen volkomen de inspanning en het streven naar kwaliteitsverbetering. De wijzingen aan het personeelsstatuut, die door uw voorganger werden aangekondigd, mijnheer de staatssecretaris, zullen wellicht moeilijk, maar met de nodige inspraak toch wel aanvaard worden door de leden van het onderwijzend personeel die het goed menen met hun leerlingen en het onderwijs.

De PVV-fractie zal zich bij de stemming over uw begroting onthouden. Wij zullen uw begroting niet verwerpen, want het werk dat u vandaag voorlegt is grotendeels de verantwoordelijkheid van de vorige regering. Wij zullen uw begroting echter evenmin goedkeuren, want zij werd op verscheidene plaatsen geamendeerd en daarbij werden wij uiteraard niet betrokken, omdat wij in de oppositie zitten.

Het spijt mij dus dat ik u, gezien de geformuleerde bezwaren, moet meedelen dat de PVV deze begrotingen niet kan goedkeuren. Ik wens u echter veel succes met de overheveling naar de Gemeenschappen en hoop dat later onze fakkel met eenzelfde objectieve kritiek en ondertoon ter verdediging en verbetering van het gemeenschapsonderwijs zal worden overgedragen.

Ik wens u veel succes met het onderwijs. Wij zullen steeds trachten niet negatief te zijn, want de jeugd rekent op onze inzet. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, deze bespreking kan eigenlijk niet behoorlijk aanvangen, ten eerste om een hoofdrede en ten tweede om een bijkomende rede.

De hoofdrede is dat het bijblad van de begroting 1987 niet in de commissie is besproken. Daardoor kunnen wij over de begroting 1988 eigenlijk geen uitspraak doen. Wanneer wij de amendementen en de bedragen van beide ministers met betrekking tot de begroting 1988 willen vergelijken en de oorsprong ervan willen achterhalen, dan merken wij dat dit niet kan, tenzij we over het bijblad 1987 beschikken. Het behoort overigens tot de geplogenheden, dat eerst het bijblad wordt bekeken, alvorens men de begroting van het lopend jaar onderzoekt, omdat men anders geen enkel referentiepunt heeft voor de vergelijking tussen de gevraagde kredieten voor het lopend jaar en wat er eigenlijk is gebeurd met de begroting van het voorgaande jaar.

Ten tweede, vermeldt het verslag dat er bijlagen worden gemaakt. Ik heb deze bijlagen niet gezien.

Niettemin dank ik de rapporteurs, omdat zij zo snel hebben gewerkt en gedaan hebben wat in de huidige omstandigheden mogelijk was.

Ik weet niet hoeveel uiteenzettingen ik ter gelegenheid van de begroting van Onderwijs reeds heb gehouden, maar dat zijn er toch al heel wat. Het zou dus kunnen dat dit mijn zwanezang wordt.

De Franstalige minister van Onderwijs voor wie ik, zoals u weet, een boontje heb, zal zich over de inhoud van mijn betoog verheugen.

In de eerste plaats wil ik het hebben over de problematiek van de inzake onderwijs voor 1989 geplande dotatie voor de Franse Gemeenschap. Hierover is men het in het regeerakkoord eens geworden. Meer bepaald gaat het om de problematiek van wat er moet gebeuren met de onderwijsuitgaven voor de Duitstalige Gemeenschap. Daarna wil ik even terugkomen op wat ik al in de commissie heb gezegd over het probleem van de financiering van de buitenlandse studenten.

Mijnheer de Voorzitter, als ik hierover pas zou spreken op het ogenblik dat de regering haar ontwerp over de financiering van Gemeenschappen en Gewesten heeft ingediend, zou men misschien tegenwerpen dat ik net iets te laat kom, dat mijn ideeën niet onzindelijk zijn, maar dat het niet opportuun is aan het ontwerp nog iets te wijzigen. Om te besluiten zal ik dan ook nog iets zeggen over ARGO.

Op 20 april jongstleden, bij het tot stand komen van de huidige regering en van het regeerakkoord over de financiering van de Gemeenschappen, inzonderheid van het onderwijs, is men het erover eens geworden dat 1987 het referentiejaar zal zijn waarop de berekening of de simulatie wordt gestoeld, maar dat de kosten van de buitenlandse studenten even ter zijde worden gelaten. Op basis van de begroting 1987, zou men voor de begrotingen 1989 zowel van de Nederlandstalige als van de Franstalige sector, het volume aan middelen bepalen voor de leerplicht en de uitgaven buiten leerplicht, exclusief de buitenlandse studenten.

In de uitgavenbegroting voor de Franstalige sector van 1987, zoals trouwens ook in die van 1988 en in die van de voorgaande jaren, zijn de bedragen opgenomen die worden gebruikt om de kosten te bestrijden eigen aan het onderwijs van de Duitstalige Gemeenschap. Wij hebben artikel 59bis van de Grondwet gewijzigd. Uit dit artikel, gelezen in samenhang met artikel 59ter van de Grondwet, blijkt dat de Duitstalige Gemeenschap ten volle bevoegd is over onderwijszaken, zoals de Franstalige Gemeenschap en de Nederlandstalige Gemeenschap. De financiële middelen daarvoor moeten weliswaar nog worden overgedragen, maar dat maakt het voorwerp uit van een op het getouw staand wetsontwerp.

De Duitstalige Gemeenschap is natuurlijk bijzonder benieuwd om te weten hoe deze overdracht in de praktijk zal gebeuren. Ik heb nu nagegaan wat in de begroting van Onderwijs van de Franstalige sector voor 1987 wordt besteed aan uitgaven voor onderwijs in de Duitstalige Gemeenschap. Ik heb de cijfers afgerond op 100 miljoen. De uitgaven voor wedden bedragen

1,3 miljard en voor de werking 0,2 miljard. De uitgaven voor leerlingenvervoer en voor culturele dotaties zijn verwaarloosbaar in die orde van grootte. De aanpassing van de cijfers van 1987 aan de situatie van 1989 komt op 0,1 miljard. Samen gaat het dus om 1,6 miljard frank. Deze bedragen kunnen stuk voor stuk in verschillende artikelen van de begroting van 1987 worden teruggevonden. Het zal voor de minister dus niet moeilijk zijn om samen met mij de juistheid ervan te onderkennen.

Met dit bedrag kan de Duitstalige Gemeenschap echter de uitgaven voor onderwijs niet dekken. In het geheel van de onderwijsbegroting voor de Franstalige sector zijn immers ook uitgaven opgenomen die betrekking hebben op het administratief personeel, de omkadering en de investeringsbehoeften, die gedeeltelijk werden besteed voor het onderwijs in de Duitstalige Gemeenschap. Ik heb ter zake inlichtingen ingewonnen bij experts, die de uitgaven voor administratie en omkadering voor de Duitstalige sector schatten op circa 350 miljoen en die voor investeringen op circa 250 miljoen; dus samen 0,6 miljard.

1,6 miljard en 0,6 miljard maken samen 2,2 miljard. Dit bedrag zal, volgens de afspraken gemaakt bij het tot stand komen van de regering op 20 april jongstleden, moeten worden doorgeschoven naar de autonome Duitse Gemeenschap ter bestrijding van de kosten voor de uitgaven van onderwijs.

Ik kan in deze mondelinge uiteenzetting de bedragen niet tot op de komma nauwkeurig weergeven, maar het kennen van de grootte van deze bedragen is nochtans van levensbelang voor de Duitstalige Gemeenschap. De positie van de Duitstalige en Franstalige Gemeenschap is ter zake ietwat verschillend van die van de Vlaamse Gemeenschap. In de Vlaamse Gemeenschap komen alle middelen, zowel die van het Gewest als die van de Gemeenschap, samen en de Vlaamse Gemeenschap beslist dan zelf hoe zij die middelen zal verdelen voor de uitvoering van haar beleid. Dit is niet het geval voor de Duitse Gemeenschap. Meer dan twee derde van de uitgaven van de Duitse Gemeenschap zal in de toekomst immers gaan naar onderwijs. Wanneer de ramingen niet correct zullen worden uitgevoerd, zullen er bijgevolg levensgrote problemen ontstaan.

De vraag is nu hoe dit zal worden opgelost. Er zijn natuurlijk altijd verschillende wegen om een probleem op te lossen. Indien wij niets wijzigen aan de afspraken die werden gemaakt in april en indien mijn raming van de kostprijs van de onderwijsuitgaven voor de Duitse Gemeenschap grosso modo correct is, moet de Franse Gemeenschap aan de Duitse Gemeenschap van de dotatie die haar zal worden toegewezen 2,2 miljard doorgeven, opdat de Duitse Gemeenschap haar uitgaven kan dekken. Indien men deze methode minder gepast mocht achten, dan is er nog een andere weg. Men zou van de dotatie voor de Franse Gemeenschap, dat wil zeggen van de begroting van 1987, 2,2 miljard kunnen afnemen. Wat is dan de toestand? Het uitgangscijfer voor de financiering van de drie taalsystemen, — voor de beide sectoren dus —, bedroeg 278,2 miljard waarvan 156,4 miljard voor de Nederlandstalige sector en 121,8 miljard voor de Franstalige sector. Dat zijn bedragen exclusief buitenlandse studenten.

Wanneer de Franstalige Gemeenschap het beter zou vinden dat zij niet moet dienen als sluis voor het doorgeven van middelen aan de Duitstalige Gemeenschap en wanneer zij liever een zuivere toestand heeft, wat wellicht in haar belang zou kunnen zijn, dan moeten er van die 121,8 miljard van de Franstalige sector 2,2 miljard worden afgetrokken zodat wij tot het bedrag van 119,6 miljard komen.

Als wij dan de berekening nemen die gediend heeft tot het vaststellen van de definitieve toewijzing op basis van de verdeling van het aantal leerlingen, namelijk de 57/43 verhouding, en deze toepassen op de aldus gecorrigeerde sommen, dan zou de Franstalige Gemeenschap 118 miljard krijgen. Aan die verhouding van 57/43 zou eigenlijk moeten worden gesleuteld, maar vermits het aantal leerlingen in de Duitse Gemeenschap vrij beperkt is, geeft dit een resultaat achter de komma dat verwaarloosbaar is.

Nu is afgesproken dat aan de Franstalige Gemeenschap bij de start datgene zou worden toegekend wat op basis van de begroting 1987 noodzakelijk was om de behoeften te dekken, maar dan ontbreekt er 1,6 miljard. Dat wil zeggen, dat er in dit

geval een overgangscorrectie van 1,6 miljard nodig zal zijn ten gunste van de Franstalige sector. Het is een overgangscorrectie die wordt afgenomen van de Nederlandstalige sector.

Die 1,6 miljard komt in de plaats van de huidige overgangscorrectie van 2,9 miljard, maar nadat van de Franstalige sector 2,2 miljard werd weggenomen. Ik doe hier een voorstel dat zeker niet onaantrekkelijk is voor de Franstalige Gemeenschap, te meer omdat, indien de Franstalige Gemeenschap die 2,2 miljard niet zou willen doorsluizen naar de Duitstalige Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap hoe dan ook een dotatie van 2,2 miljard moet krijgen waardoor de uitgaven voor Onderwijs op het nationale vlak zouden toenemen met dat bedrag.

Dat kan niet de bedoeling zijn want dan krijgt de Franstalige Gemeenschap gratis 2,2 miljard om de kosten te bestrijden die op basis van de begroting van 1987 onbestaande waren.

Over dit punt moet worden nagedacht, want het is niet zo simpel als het op het ogenblik in regeringskringen wordt voorgesteld. Ik heb van deze bespreking een goed gebruik willen maken om daarvoor enige aandacht te vragen.

Zoals in de commissie wil ik ook hier aandacht vragen voor het probleem van de financiering van de buitenlandse studenten. Ik moet eerlijk toegeven dat ik nooit begrepen heb waarom het regeerakkoord plotseling de buitenlandse studenten uitsloot. Misschien wordt mij dat later duidelijk.

De kost van de buitenlandse studenten aan de universiteit — niet die van het hoger onderwijs buiten de universiteit — wordt gefinancierd vanuit drie verschillende bronnen. Het leeuwendeel komt uit de begroting van Onderwijs, ongeveer 20 pct. valt ten laste van de begroting van Ontwikkelingssamenwerking — het aantrekken van buitenlandse studenten kan immers een zinvolle vorm van ontwikkelingssamenwerking zijn — en een klein stuk, eigenlijk verwaarloosbaar, valt ten laste van de culturele akkoorden, materie die reeds werd overgedragen aan de Gemeenschappen en hier dus niet meer ter sprake komt.

Voor het voorbije academiejaar ging het om 7 474 studenten van wie 80 pct. in het Frans studeren en 20 pct. in het Nederlands. Als we de posten ontwikkelingssamenwerking en culturele akkoorden weglaten, die niet ter zake zijn in de bespreking van de begroting van Onderwijs, dan komt men tot een verhouding 75 Franstaligen en 25 Nederlandstaligen. Maar de kostprijs van de Franstalige studenten weegt zwaarder door dan het percentage in het quantum zou laten vermoeden. Zoals de ministers weten zijn er vier subsidiëeringscategorieën, A, B, C en D. De buitenlandse studenten die in het Frans studeren vallen hoofdzakelijk onder de categorieën A en B waarvan de kostprijs twee tot drie keer hoger ligt dan die van de andere. Maar over dergelijke details stap ik heen.

Met de middelen waarover ik beschik heb ik geprobeerd de kosten te ramen van de 5 600 vreemde studenten ten laste van de begroting van Onderwijs, zowel aan Nederlandstalige als aan Franstalige kant. Jammer genoeg kom ik tot sommen die beduidend hoger liggen dan die vernoemd in regeringskringen.

Voor de Franstalige sector heb ik de kosten geraamd op 1,9 miljard, voor de Nederlandse sector op 0,6 miljard. Aan regeringszijde spreekt men van 0,3 miljard voor de Nederlandse sector en van 1,2 miljard voor de Franstalige sector. Voor deze berekening heb ik de vector A, B, C, D gebruikt en dat is heel wat anders dan, zoals de regering doet, de gemiddelde kostprijs per student te vermenigvuldigen met het aantal buitenlandse studenten. Door deze ponderatie kwam ik tot deze vrij indrukwekkende en hoge bedragen.

Hoe zal de financiering van de buitenlandse studenten nu in de toekomst gebeuren? Vanaf 1 januari 1989 treedt elke Gemeenschap autonoom normerend op inzake de organisatie, de subsidiëring en de financiering van onze universiteiten.

De regering stelt echter in het vooruitzicht dat de financiering van die buitenlandse studenten zal geschieden via de nationale begroting. Is het redelijk aan te nemen dat de nationale regering,

en het nationale Parlement bereid zullen zijn elke som die wordt gevraagd en die het gevolg is van een normering die autonoom tot stand kwam in de ene of de andere gemeenschap, te honoreren?

Vreest men daarenboven niet dat over die tegenstelling, dit gebrek aan evenwicht tussen het volume van de Nederlandstalige en de Franstalige studenten en van de kosten die daarmee gepaard gaan, geen overleg zal kunnen worden gepleegd op het nationale vlak, daar er geen nationale ministers van Onderwijs meer zullen zijn? Zal men zich nog met elkaar kunnen verstaan? Zal er in de Ministerraad nog bereidheid bestaan om deze sommen ter beschikking te stellen? Het minste wat men kan doen, is de uitgaven van de beide Gemeenschappen voor die buitenlandse studenten financieren op basis van een fifty-fifty-regeling omdat voor hetgeen nationaal blijft en wat reminiscenties heeft aan de Gemeenschappen men de gewoonte heeft om paritaire regels uit te werken. Om toekomstige misverstanden, zo niet strijdpunten of gebrek aan pacificatie uit de weg te gaan, is het wenselijk dat de Franse Gemeenschap het als een voordeel zou zien de sommen die betrekking hebben op buitenlandse studenten onmiddellijk op te nemen, en het volume van de middelen die worden toegewezen, enerzijds aan de Franstalige en anderzijds aan de Nederlandstalige Gemeenschap op basis van de begroting 1987, niet te bepalen exclusief, maar inclusief vreemde universiteitsstudenten.

Ten tweede male houd ik hier allicht een merkwaardig betoog, ten voordele van de Franstalige Gemeenschap. Het gaat hier om een onmiddellijk incasso van 1,9 miljard, daar waar de regering dit raamt op 1,2 miljard. Over mijn raming kunnen wij niet van mening verschillen, want ze staat duidelijk in de begroting 1987, zowel die voor de Nederlandstalige als voor de Franstalige sector. Dit strijdpunt, deze uitzonderingstoestand wordt uit de competitie, uit het gekibbel tussen de twee Gemeenschappen geëlimineerd en geïntegreerd in de eigen middelen. Het laat toe onmiddellijk een eigen, meer aangepaste politiek te voeren die naar eigen inzicht kan worden ontwikkeld.

Wat heeft dit tot gevolg? Ik laat u, heren ministers, zelf de berekening maken. Aan Franstalige kant worden de middelen opgedreven van 121,8 miljard naar 123,7 miljard en aan Nederlandstalige kant van 156,4 miljard naar 157 miljard. Daardoor komt de Franstalige sector in verhouding tot het aantal leerlingen van meet af aan veel dichterbij de behoefte en zal hij een financiering kunnen bekomen die hierbij rechtstreeks aansluit.

Dat is een goede zaak. Het zal de autonomie, ook op het vlak van de buitenlandse studenten, doortrekken. Er zullen geen betwistingen meer zijn tussen degene die de normen vaststelt, of degene die de beslissingen neemt in de eigen gemeenschap, en de nationale overheid.

Ik hoor vanwege de regering dat men het bedrag in de verhouding 20-80 zal indexeren. Dit kan redelijkerwijze niet worden aanvaard in lengte van jaren. Men kan het misschien enkele jaren volhouden, maar het is niet houdbaar in de toekomst.

Het voorstel dat ik doe, staat ons toe dergelijke betwistingen op het nationaal vlak uit de weg te gaan. De autonomie van de Gemeenschappen is, meen ik, toch bedoeld om elkaar niet meer te hinderen.

Ook wordt meteen een niet te verwaarlozen som als start aan de Franstalige Gemeenschappen gegeven. Bovendien vermindert het de noodzaak van een overgangscorrectie, die bijgevolg binnen redelijke perken kan blijven. Psychologisch is dat wellicht beter aanvaardbaar voor de Vlaamse Gemeenschap.

Mijnheer de Voorzitter, ik verontschuldig mij voor het overschrijden van mijn spreektijd. Ik verheug mij over het politiek akkoord van vier Vlaamse partijen tot oprichting van de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs. De inhoud van dit politiek akkoord is ruimer en omvat meer dan wat *stricto sensu* nodig is om de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs tot stand te brengen.

Naar wat ik vernomen heb zou dit politiek akkoord bij de memorie van toelichting worden gevoegd, net zoals het Schoolpact in 1958 werd gevoegd bij de memorie van toelichting van het ontwerp van wet dat later de schoolpactwet is geworden.

Het kan natuurlijk niet dat het Schoolpact per 1 januari 1989 verdwijnt. Het blijft de ondertekenaars binden. In artikel 17 van de Grondwet, als men het goed interpreteert, wordt de inhoud van het Schoolpact in grote termen weergegeven, waarbij de twee polen van vrijheid en gelijkheid concies maar krachtig en duidelijk worden uitgedrukt. Dat neemt niet weg dat het Schoolpact geldig blijft.

Met betrekking tot de besprekingen die morgen en de volgende dagen in de Senaatscommissie zullen plaatshebben, vestig ik de aandacht erop dat beroep bij het Arbitragehof met referentie aan het artikel 17, mogelijk moet zijn vanaf 1 januari 1989.

Wij moeten ervoor bezorgd zijn dat de beroepsmogelijkheid effectief is, hoewel de ene of de andere Gemeenschap, ofwel de beide Gemeenschappen er op korte termijn wellicht geen behoefte aan zullen hebben de bestaande wetgeving inzake onderwijs te wijzigen. Dit punt vergt nog nader onderzoek. Het Schoolpact gaf een garantie, ten minste voor zover de partners zich eraan hielden. Dat dit ook is gebeurd, weet ik, want ik ben vele jaren lid geweest van de Nationale Schoolpactcommissie. Ik heb er veel ministers en veel afgevaardigden van andere partijen gezien.

De heer Chevalier, staatssecretaris voor Onderwijs, toegevoegd aan de minister van Onderwijs, W. Claes. — Het gaat bij de ARGO om een politiek akkoord, dat is geen Schoolpact.

De heer De Bondt. — Ik ben het met u eens. Het politiek akkoord dat u beter kent dan wie ook, bevat alle elementen nodig om een decreet te formuleren om de Autonome Raad tot stand te brengen, maar het bevat ook aangelegenheden die in het Schoolpact van 1958 voorkomen en die eveneens in de protocollen van de herziening van het Schoolpact van 1973 voorkomen.

De heer Chevalier, staatssecretaris voor Onderwijs, toegevoegd aan de minister van Onderwijs, W. Claes. — Hebt u daar kritiek op?

De heer De Bondt. — Ik heb daar geen kritiek op maar ik vestig uw aandacht op het volgende. Als na 1 januari 1989 het decreet over de ARGO wordt goedgekeurd kunnen er vragen rijzen met betrekking tot het Arbitragehof, in toepassing van de artikelen 17, 6 en 6bis van de Grondwet.

Andere elementen in onze wetgeving die de schoolvrede tot voorwerp hebben, konden vroeger door overleg in de Schoolpactcommissie worden uitgeklaard. Er is evenwel een residu. Wij moeten aandachtig nagaan wat er met dit residu moet gebeuren. Dit is geen aanklacht. In de Schoolpactcommissie hebben de partijen een overeenkomst bereikt, niet alleen over de hoofdletters maar ook over de komma's.

De heer Chevalier, staatssecretaris voor Onderwijs, toegevoegd aan de minister van Onderwijs, W. Claes. — U zou de loftrampet moeten steken over het ARGO-akkoord, mijnheer De Bondt. Alle partijen, ook de uwe, hebben zeer positief meegewerkt.

De heer De Bondt. — Ik laat mij niet uit over de inhoud. Vermits ik geen lid ben van de Vlaamse Raad wil ik de leden van de Vlaamse Raad geen lessen geven vanop de tribune van de Senaat.

Mijnheer de Voorzitter, het was niet nuttig om lang stil te staan bij een aantal specifieke punten van het onderwijsbeleid, vermits het jaar 1988 voorbij is. De voorlopige kredieten zijn aangenomen, en de goedkeuring van deze begroting zal daaraan niets wijzigen, maar ik hoop dat de punten die ik heb behandeld aandacht zullen krijgen van degenen die bevoegd zijn. (Applaus.)

M. le Président. — Mesdames, messieurs, je vous propose de clore ici la liste des orateurs.

Ik stel voor de lijst van de sprekers te sluiten. (Instemming.)

VOORSTELLEN VAN WET — PROPOSITIONS DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De volgende voorstellen van wet werden ingediend:

1° Door de heren Dierickx en Vaes, tot wijziging van de artikelen 1733 en 1734 van het Burgerlijk Wetboek;

Les propositions de loi ci-après ont été déposées:

1° Par MM. Dierickx et Vaes, modifiant les articles 1733 et 1734 du Code civil;

2° Door de heren Duquesne en Monfils, strekkende tot verzwaring van de straffen voor misdrijven tegen jongeren en bejaarden en tot invoering van strengere voorwaarden voor de invrijheidstelling van personen die geïnterneerd zijn krachtens de wet tot bescherming van de maatschappij;

2° Par MM. Duquesne et Monfils, renforçant la répression des crimes commis sur les jeunes et les personnes âgées et les garanties pour la mise en liberté d'internés en vertu de la loi de défense sociale;

3° Door de heer Evers, houdende wijziging van artikel 15 van de wet van 31 december 1983 tot hervorming van de instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap;

3° Par M. Evers, modifiant l'article 15 de la loi du 31 décembre 1983 sur les réformes institutionnelles pour la Communauté germanophone;

4° Door de heren Suykerbuyk en Lallemand, tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, met betrekking tot het statuut van de gerechtsdeurwaarders.

4° Par MM. Suykerbuyk et Lallemand, modifiant le Code judiciaire, en ce qui concerne le statut des huissiers de justice.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération.

VOORSTEL — PROPOSITION

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — Mevrouw Herman-Michielsens heeft een voorstel ingediend tot oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie, belast met het onderzoeken van de afwending van overheidsgelden in de sector van de ziekte- en invaliditeitsverzekering door de verzekeringsinstellingen.

Mme Herman-Michielsens a déposé une proposition créant une commission d'enquête parlementaire, chargée d'examiner le détournement de fonds publics par les organismes assureurs dans le secteur de l'assurance maladie-invalidité.

Dit voorstel zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Cette proposition sera traduite, imprimée et distribuée.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur sa prise en considération.

Nous poursuivrons nos travaux ce soir, à 19 heures 15.

Wij zetten onze werkzaamheden vanavond te 19 uur 15 voort.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 18 h 20 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 18 h 20 m.)